

культура і життя

www.uaculture.com

№ 20 (4592) 16 травня, 2014 рік

Виходить із 7 жовтня 1923 р.

У ПАМ'ЯТІ НЕ ЗГАСНЕ

70 років минуло відтоді, як сталінським режимом було примусово депортовано корінне населення Криму – кримськотатарський народ.

» СТОР.

СЛОВО ТАРАСА МОВАМИ НАРОДІВ

XXIII Всеукраїнський відкритий конкурс читців імені Тараса Шевченка з великим успіхом пройшов у Києві в приміщенні Національної історичної бібліотеки України.

» СТОР.

КАПЕЛІ «ДУМКА» – 95

У Трапезному храмі Києво-Печерської лаври відбувся концерт Національної заслуженої академічної капели України «Думка», присвячений ювілею заснування колективу.

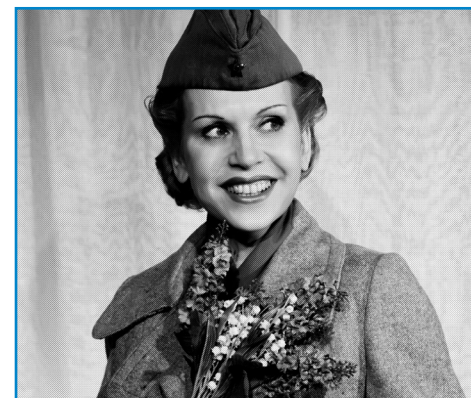
» СТОР.

«ЖИВУ, КОЛИ СПІВАЮ»

Новою постановкою до Дня Перемоги «Клавдія Шульженко. Старовинний вальс» привітав своїх шанувальників колектив Національного театру російської драми імені Лесі Українки.

» СТОР.

18 травня – Міжнародний день музеїв

В Івано-Франківському художньому музеї

» СТОР. 8, 9, 11, 15

«Перемога і пам'ять – запорука єднання!»

Під такою назвою у Меморіальному комплексі «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років» відбулися урочисті заходи з нагоди 69-ї річниці вікопомної Перемоги.

Тут зібралися ветерани війни з усієї України, щоб вшанувати пам'ять полеглих побратимів.

До присутніх звернувся перший віце-прем'єр-міністр України Віталій Ярема: «День Перемоги – це свято, яке у серцях людей назавжди злилося з весною, оновленням природи, відродженням надії на майбутнє.

Та страшна війна стала для народу жорстоким випробуванням і суворою перевіркою. Вона принесла незмірні страждання, розруху й горе, забираючи життя мільйонів».

Пан Ярема подякував ветеранам за їхній подвиг і наголосив, що українці завжди були на передовій, на найважчих ділянках битви з ворогом. Вони зі зброєю в руках захищали нашу Батьківщину,

Виступає перший віце-прем'єр-міністр України Віталій Ярема

самовіддано працювали в тилу, забезпечуючи фронт. «Пам'ять про ті часи назавжди залишиться з нами як високий зразок мужності, сили духу і самопожертви. А імена загиблих навечно закарбовані в наших серцях», – сказав перший

віце-прем'єр-міністр. Від імені прем'єр-міністра України Арсенія Яценюка він вручив ветеранам війни Почесні грамоти Кабінету Міністрів України.

Організатори заходу підготували для присутніх чудовий концерт. Пісня

завжди піднімала бойовий дух солдат і вселяла в них віру в перемогу. В очах сивочолих ветеранів з'явилися сльози, коли залунали фронтові та патріотичні пісні у виконанні Національного заслуженого академічного українського народного хору України ім. Г. Верьовки, народних артистів України І. Бобула, В. Талашка, заслужених артисток України Т. Пискарьової, Е. Скиданової, заслуженого артиста Автономної Республіки Крим А. Юрченка та інших.

Зворушливі мелодії подарував присутнім Національний Президентський оркестр України під орудою художнього керівника та головного диригента – народного артиста України Анатолія Молотая.

Тепло зустріли глядачі виступи народних артистів України Анатолія Паламаренка і Раїси Недашківської, з уст яких прозвучали безсмертні твори.

Час концертної програми промайнув непомітно, а й досі чується голос із зали: «Нехай перемога і пам'ять об'єднає наш народ у ці нелегкі часи!»

У столичному Парку вічної Слави 8 травня пройшла символічна акція «Перша хвилина миру», ініціаторами якої є Міністерство культури України та Український інститут національної пам'яті. Саме цього дня 1945 року о 23:00 фашистська Німеччина капітулювала.

Цим заходом Україна розширила вшанування пам'яті про ті жакливі сторінки нашої історії (понад 10 мільйонів втрачених українських життів) і долучилася до відзначення цієї дати разом із країнами антигітлерівської коаліції.

«Ця війна є повчальним уроком для нас, – сказав міністр культури України Євген Нищук. – І загиблі, і живі герої є для нас прикладом. Яка б не була сила, хижа міць у ворога, він ніколи не перемагав тих, хто захищав свою рідну землю. І я думаю, що ми теж захистимо свою Батьківщину».

Біля Вічного вогню зібралося чимало людей, на грудях більшості з них були червоні маки.

«Мак – це символ із великою історією, який має європейське і українське коріння, – пояснює Євген Нищук. – Чорна цяточка – це куля, яка пробила мужнє

«Ніколи знову!»

Міністр культури України Євген Нищук та інші учасники акції

серце героя, а макові листочки символізують безневинно проливу кров. В українській народній творчості поширеним є уявлення, що маки ростуть там, де впали крапельки крові Христа, або ж асоціюються з кров'ю наших славних козаків, які загинули за Україну».

Цього ж вечора Асоціація велосипедистів Києва побувала на Трухановому

острові, де біля пам'ятника на честь поселення водників, знищеного фашистами у 1943 році, вшанувала загиблих воїнів.

«Ми маємо позбавитися радянського культу Перемоги. Цей день потрібно сприймати, як день пам'яті, трагедії, якої зазнало людство», – сказав учасник Веломайдану Богдан Лепявко.

«Ніколи знову!» – повторювали того вечора зі сцени, і цей вигук полинув по всій Україні. Звучала європейська і українська музика, пісні. «Київська Камерата» під орудою народного артиста України Валерія Матюхіна виконала «Пори року. Весна» А. Вівальді і «Мелодію» М. Скорика, Національна заслужена академічна капела «Думка» під орудою народного артиста України Євгена Савчука – «Благослови, душе моя, Господа», «Боже великий єдиний, нам Україну храни» та інші твори. Зворушило глядачів читання поезій Олеса Гончара, Олега Ольжича, Павла Тичини, Василя Симоненка.

Народний артист України Володимир Талашко сказав: «Найбільшим досягненням народу став мир та спокій на своїй землі. У ці тривожні для нашої Батьківщини дні, коли над Україною нависла загроза агресії, ми об'єдналися тут, аби сказати війні: "Більше ніколи, ніколи знову!". І о 23-й годині зазвучала «Ода до радості» Бетховена, символізуючи перші хвилини миру в Європі.

Підготувала Аліна ОНОПА
Фото авторки

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ (КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ) СПІЛЬНЕ РІШЕННЯ

від 30 квітня 2014 р. № 258/6

Про проведення Всеукраїнського конкурсу на визначення кращої ідеї Меморіального комплексу Героям Небесної Сотні у м. Києві.

З метою увічнення доленосних подій новітньої історії України, пов'язаних з героїчною боротьбою українських громадян за права людини та встановлення народовладдя в державі, вшанування загиблих учасників акцій протесту в Україні, які відбулись протягом грудня 2013 – лютого 2014 років, Міністерство культури України та Виконавчий орган Київської міської ради (Київська міська державна адміністрація) спільно вирішили:

1. Провести Всеукраїнський конкурс на визначення кращої ідеї Меморіального комплексу Героям Небесної Сотні у м. Києві (надалі – Конкурс).

2. Департаменту містобудування та архітектури виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) спільно з Департаментом

мистецтв та навчальних закладів, Департаментом фінансово-ресурсного забезпечення Міністерства культури України:

2.1. Розробити та внести у встановленому порядку на розгляд виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) проект відповідного рішення щодо затверджені програми та умов конкурсу, передбачивши утворення громадської ради та журі конкурсу за участі авторитетних представників творчих спілок, наукових установ, громадських організацій, видатних митців та громадських активістів;

2.2. Розробити пропозиції щодо залучення спонсорських коштів для забезпечення проведення конкурсу;

2.3. Забезпечити широке громадське обговорення ходу робіт з розробки програми та умов конкурсу в засобах масової інформації.

3. Контроль за виконанням цього рішення покласти на першого заступника міністра культури України Острівську-Люту О. Б. та першого заступника голови Київської міської державної адміністрації Дубаса Б. Й.

Міністр культури України **Є. М. Нищук.**
Голова Київської міської державної адміністрації **В. Д. Бондаренко**

У «Замку Річарда» передбачені лише науково-дослідні роботи

Міністерство культури України заявляє про необґрунтованість тверджень, що з'явилися у ЗМІ щодо будинку за адресою Андріївський узвіз, 15 (відомого як «Замок Річарда») та прилеглої будівлі під номером 17.

Інформація про плани та погодження побудови на цьому місці котеджів безпідставна, а єдині роботи, які на сьогодні ухвалені Міністерством культури України, мають винятково науковий характер. Якщо точніше, підписанти керівництвом Мінкультури документи передбачають проведення комплексного дослідження, що оцінить стан будівель та визначить необхідні кроки для їхньої реставрації та реабілітації (а саме: проведення архітектурно-археологічного обміру, інженерно-геологічних досліджень, науково-технологічних досліджень, фотофіксації тощо).

Такі роботи не порушують Закону України «Про охорону культурної спадщини», більше того, без них неможливе проведення подальших реставраційних робіт і збереження цієї пам'ятки архітектури для міста. За детальнішою інформацією стосовно цих об'єктів просимо

звертатись до замовника (TransNational Resources L.L.C. «УЗВІЗ»), котрий дав згоду на оприлюднення всієї погодженої документації у відповідь на звернення Міністерства культури України.

У свою чергу Міністерство культури України задля скасування всіх непорозумінь готове провести брифінг та надати роз'яснення щодо того, які саме погодження і за якою процедурою надаються Мінкультури. Про місце та час брифінгу буде поінформовано додатково.

Прес-служба Мінкультури

Оголошення

Міністерство культури України відповідно до наказу міністерства від 12.05.2014 року № 247/0/17-14 «Про визначення кандидатури на посаду генерального директора Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» здійснює підбір фахівців у сфері охорони культурної спадщини та культурних цінностей та музейної справи відповідного професійного спрямування та досвідом роботи у сфері охорони культурної спадщини та культурних цінностей та музейної справи для визначення кандидатури на посаду генерального директора Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав».

Кваліфікаційні вимоги до кандидата: повна вища освіта (магістр, спеціаліст). Стаж роботи на керівних посадах у сфері охорони культурної спадщини та культурних цінностей або музейної справи не менше трьох років.

Повинен знати: чинне законодавство в галузі культури, постанови та рішення Кабінету Міністрів, Міністерства культури України, органів місцевого самоврядування, що регламентують діяльність у сфері охорони культурної спадщини та культурних цінностей та музейної справи; сучасні методи господарювання й управління; порядок обміну і зберігання музейних фондів, форми й методи проведення науково-дослідної, експозиційно-виставкової роботи, методичної, реставраційної і видавничої роботи заповідника; передовий досвід роботи вітчизняних та світових музеїв та заповідників; основи трудового законодавства; правила й норми охорони праці, виробничої санітарії та протипожежного захисту.

Завдання та обов'язки генерального директора історико-культурного

заповідника. Визначає, формулює, планує, здійснює і координує всі види діяльності заповідника. Організовує роботу й ефективну взаємодію виробничих одиниць, відділів та інших структурних підрозділів закладу, що спрямовані на вивчення, збереження та використання пам'яток матеріальної і духовної культури, залучення громадян до надбань національної і світової історико-культурної спадщини. Відповідно до профілю заповідника організовує вивчення і пропаганду історичної, культурної і літературної спадщини, природничо-наукових знань, кращих культурних цінностей вітчизняного та світового мистецтва. Забезпечує проведення масової науково-освітньої роботи, що сприяє підвищенню світового рівня та культури відвідувачів, формуванню естетичних поглядів. Організовує у встановленому порядку наукові зв'язки, обмін виставками з вітчизняними й зарубіжними музеями та заповідниками. Забезпечує комплектування фондів музеїв заповідника, їхнє вивчення і популяризацію. Організовує облік наявності і руху музейних фондів заповідника, їх розміщення у спеціально обладнаних фондосховищах, а також проведення необхідних реставраційних робіт. Забезпечує ефективне використання і зберігання закріпленого за заповідником майна. Діє від імені закладу. Представляє його інтереси в державних, кооперативних, комерційних підприємствах і установах, громадських організаціях, судових і арбітражних органах. Користується правом розпорядження коштами. У межах своєї компетенції видає накази та інші акти, дає вказівки, обов'язкові для всіх підрозділів та працівників. Укладає договори та контракти. Визначає загальну чисельність працівників, структуру та штати, посадові обов'язки та посадові оклади (тарифні ставки) працівників. Вживає заходів щодо морального та матеріального

стимулювання працівників, накладає дисциплінарні стягнення. Вживає заходів щодо забезпечення закладу кваліфікованими кадрами, найкращого використання знань та досвіду працівників, створення безпечних і сприятливих умов праці. Вирішує всі питання в межах наданих йому прав, доручає виконання окремих організаційно-господарських функцій іншим посадовим особам: заступникам директора, керівникам функціональних підрозділів музею. Забезпечує додержання законності, активне використання правових засобів удосконалення управління, зміцнення договірної дисципліни та обліку.

Претендент повинен надати:

– копію паспорта, копію диплома про освіту, копії документів про присвоєння наукового ступеня або вченого звання (у разі наявності), копію трудової книжки;

– резюме з обов'язковим зазначенням: досвіду роботи в сфері охорони культурної спадщини та культурних цінностей, особистих досягнень, досвіду участі у музейних проектах із зазначенням їх результатів та особистого внеску;

– рекомендаційні листи від представників спільноти у галузі охорони культурної спадщини та культурних цінностей або музейної справи;

– концепцію розвитку заповідника на п'ять років, за формулою 1–3–5 роки із зазначенням очікуваних результатів. 1 рік – щомісячний план, 2–3 роки – щоквартальний план, 4–5 роки – план по півріччях із зазначенням очікуваних результатів та її обґрунтування.

Претендент має бути громадянином України.

Документи від претендентів на посаду приймаються протягом місяця з дня опублікування оголошення в газеті «Культура і життя» за адресою:

01015, м. Київ, вул. Лаврська, 9, корп. 20, кім. 16

Тел.: 254–29–49, 234–39–93.

АНОНСИ

16 травня у Національній опері за участю керівництва держави, громадських лідерів, глав дипломатичних місій іноземних країн в Україні, представництв міжнародних організацій, культурних та наукових діячів, релігійних лідерів відбудеться вечір-реквієм, присвячений 70-им роковинам депортації з Криму кримських татар та інших осіб за національною ознакою.

16–17 травня народний студентський театр «Вавилон» та Центр культури та мистецтв Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, за адресою: м. Київ, вул. Тургенєвська, 8–14, проводить третій фестиваль-конкурс самодіяльних шкільних театрів «Перевтілення». Головною метою фестивалю є сприяння шкільному аматорському мистецтву.

18 травня в Міжнародний день музеїв, о 16.00 розпочнеться моноспектакль заслуженого артиста України Євгена Нищука «Сріблясті голуби у небесах». Актор пропонує нетрадиційний для цього перфомансу початок – дійство на вулиці Терещківській, 5 та в парку імені Тараса Шевченка. Глядачами та учасниками цієї частини дійства зможуть стати усі охочі, хто в цей час перебуватиме в районі Музею-квартири Павла Тичини та парку імені Тараса Шевченка. Друга, традиційна частина перформансу відбудеться у меморіальній квартирі Поета за вхідними квитками-запрошеннями.

До **20 травня** у Києві – IX Міжнародний фестиваль поезії «Київські Лаври» – найбільш масштабна та авторитетна літературна подія на пострадянському просторі. Засновником та незмінним організатором фестивалю є журнал про сучасну культуру «ШО». У 27-ми проектах виступлять понад 100 поетів із зарубіжних країн.

«О ВЕСНО, ТИ – МУЗИКА!»

З **19 до 23 травня** у Національній філармонії України триватиме VI Міжнародний музичний фестиваль «Київська весна». Шанувальники мистецтва насолоджуватимуться творчістю всесвітньо відомих композиторів і знамих виконавців України та країн Західної Європи.

Так, на відкритті фестивалю Симфонічний оркестр філармонії під орудою М. Дядюри виконає балетну сюїту «Аппалачська весна» А. Копленда та Скрипковий концерт № 1 Н. Паганіні (соліст – А. Залаї, Угорщина). Наступного дня відбудеться речиталь всесвітньо відомого німецького піаніста Б. Блоха. 21 травня звучатимуть оркестрові твори К. Дебюссі, Е. Шабріє та «Іспанська симфонія» Е. Лало для скрипки з оркестром у виконанні Національного симфонічного оркестру України під керівництвом В. Сіренка (соліст – Д. Ткаченко). 22 травня виступить хор «Кредо» (керівник – Б. Пліш).

Завершиться фестиваль концертом Симфонічного оркестру філармонії під орудою Р. Кофмана. У програмі – оркестрові хіти Л. Бетховена, К. Дебюссі й М. Равеля.

ПОДІЛИСЬ СТАРОЮ СВІТЛИНОЮ

Музей «Кирилівська церква» у складі Софії Київської звертається до своїх шанувальників із проханням переглянути особисті родинні архіви та надіслати на e-mail: stcc@ukr.net світлини, пов'язані з Кирилівською церквою.

Проект буде реалізовано у рамках відзначення наступного року 50-ліття музею «Кирилівська церква» у складі Національного заповідника «Софія Київська».

Череватенко Леонід Васильович

9 травня 2014 року українська культура зазнала непоправної втрати. Після тяжкої, тривалої хвороби пішов за вічну межу **Леонід Череватенко** – відомий кінодраматург, літературознавець, поет, перекладач, лауреат Національної премії України імені Т. Г. Шевченка, лауреат літературно-мистецьких премій імені О. Білецького, імені В. Винниченка, премії «Київ» імені Є. Плужника.

висвітлював людську долю на тлі кривавих, бурхливих віків української історії. Останню збірку «Закляте залізо» вважав підсумком і водночас вершиною власної творчості.

Своє усамітнення в с. Буча під Києвом кілька років поспіль цей лицар нашої літератури ділив між боротьбою з нещадною тілесною хворобою і наполегливою, самовідданою працею над спадщиною славетного, нині вже легендарного перекладача Миколи Лукаша. Відійшовши у вічність, Леонід Череватенко теж став героїчною легендою української землі.

Висловлюємо глибоке співчуття близьким, друзям, шанувальникам творчості Леоніда Васильовича Череватенка. Розрадою для всіх нас назавжди залишиться вічна пам'ять про великого ерудита, незрівняного інтелектуала, світлу людину, його безцінний внесок в культуру України.

Б. Олійник, І. Драч, П. Мовчан, Любов Голота, Д. Янко, М. Шевченко, О. Биструшкін, Д. Горбачов, О. Муратов, Світлана Йовенко, А. Топачевський, М. Сидоржевський, О. Бакуменко, В. Баранов, В. Портяк, О. Шугай, В. Женченко, В. Ткаченко, А. Чердаклі, Валентина Запорожець, А. Микільський, Ю. Попсуєнко, С. Шевченко.

ПАМ'ЯТІ ТОВАРИША

На 76-му році пішов із життя відомий український поет, кінокритик, сценарист, член Національної спілки письменників України, член історичного клубу «Холодний Яр», лауреат Шевченківської премії, автор кінотрилогії «Я камінь з Божої праці»

Леонід Васильович ЧЕРЕВАТЕНКО

Всі, хто мав радість спілкування з Леонідом Васильовичем – і по спільній праці в пресі, зокрема в журналі «Новини кіноекрану», і в кіновиробництві, і на літературній ниві, – знали його як талановиту, вдумливу, чуйну, світлу людину.

Таким він і залишиться в нашій пам'яті.

Друзі, колеги, односпілчани

Світлана СОКОЛОВА

Такий слоган обрали для концерту в селищі Іршанськ, що на Житомирщині, артисти театру «Пісень світ». Свої виступи виконавці присвятили 69-й річниці закінчення Великої Вітчизняної війни.

Вони подарували незабутні враження жителям містечка, які поринали у щемний світ пісень часів Великої Вітчизняної і завмирили в захопленні від виконання піднесених оперних арій. Звучав сучасний репертуар юних артистів, який сподобався не лише молоді, але і старшому поколінню. Лунали твори зарубіжних та вітчизняних композиторів І. Кальмана, Ф. Лоу, П. Дранго, Ж. Бізе, М. Магомаєва, В. Верменича та інших, сучасних авторів, а також українські народні пісні.

Звели різнопланові виступи в гармонійне дійство автори сценарію – народний артист України Гурбан Аббасов (він же – режисер) та Юлія Ковнеристова (вона ж – ведуча, яка ще й співала). Голос Юлії на сцені та за кадром доносив до присутніх історичні факти про буремні роки та народні образи тієї пори.

«На фронті задушевна пісня для бійців стала гімном патріотизму, віри в перемогу. Тож

«Перемога – одна на всіх»

Благодійний концерт у підтримку Збройних сил України

слухаймо, пригадуймо...», – запрошувала ведуча, і звучали знайомі «Смуглянка», «Катюша» та «Синий платочек» із популярної військової тематики у виконанні заслуженої артистки України Ірини Персанової.

«У перші дні війни фашистська авіація бомбардувала Київ. На початку липня у місті створили 13 винищувальних батальйонів та 19 загонів народного ополчення загальною кількістю 33 тисячі чоловік... Спроба фашистів раптовим ударом захопити столицю України не вдалася.

Бійці вибороли нам наше сьогодні – на їх честь звучать

твори різних країн світу», – розповідала Юлія, і на сцену виходила солістка Національної опери, лауреат II премії Міжнародного конкурсу «XXI Century Art» Олена Кулдиркаєва. Публіка завмерла від захоплення виконання нею брендової вихідної арії Сільви з оперети «Сільва» І. Кальмана. Ведуча говорила про запальні серця захисників («оборона столиці тривала понад 70 днів, до порівняння: Данія захищалася від фашистського нашествия лише 1»), І. Персанова доносила до слухачів цей настрій виконанням арії Кармен з опери «Кармен» Ж. Бізе.

Зворушило публіку виконання Г. Аббасовим в дуеті з І. Персановою української народної пісні «Місяць на небі».

«У мене драматичне сопрано, а в Аббасова – тенор. Сопрано рідко з тенорами співають (високі голоси), але можу вести й мецові партії (в дуеті співала другим голосом). Г. Аббасову вдаються українські пісні, акценту не чути, а східні ноти додають забарвлення дуету».

«Колектив вклав душу, – каже керівник театру Г. Аббасов. – Гурт «ТамДеМи» (Л. Тимченко – вокал; Р. Гаврилов – електрогітара, – Авт.) – виконавці здібні, блискуча ведуча, О. Кулдиркаєва показала тонкощі звучання оперної арії. Думаю, гастролі продовжаться далі по Україні, бо музичний портал «Пісень світ», організатор театру, знаходить нових артистів».

«Працівники комбінату з дітьми, школи музична, мистецтва... Ніхто не пішов з концерту! – каже директор Палацу культури «Титан» Іршанського гірничо-збагачувального комбінату, що посприяв проведенню заходу, Л. Мальцева. – Добре, що багатожанрово: привчати молодь слухати серйозне».

Голова профкому комбінату М. Волохов повідомив: багатьом сподобалися виступи Г. Аббасова, І. Персанової, баяніста Я. Гапшія, тріо бандуристок «Кралея» та ін. «У нас рідко бувають такого класу артисти...», – зауважив він.

Схвальні вигук лунали після виконання Сергієм Копаницею творів «Я піду у сині гори...» та «А ми удвох в одне дівча закохані», якого портал «знайшов» торік. За день до виступу в Іршанську він в Києві виборов III місце на всеукраїнському фестивалі-конкурсі «Гармонія душі». «Треба пройти концерти в регіонах, перш ніж вийти на велику сцену, театр дав можливість відчути її». Хлопець розпитував Г. Аббасова про секрети майстерності.

Вочевидь, концерт залишиться в душі мешканців Іршанська і стане прекрасним майстер-класом для молодих виконавців, яким надає можливість попробувати себе театр «Пісень світ». Приємно було також спостерігати, з яким інтересом гортали люди сторінки газети «Культура і життя», яку привезли гості зі столиці.

Фото авторки

Депортація очима очевидців

18 травня люди доброї волі вшановують пам'ять жертв депортації кримських татар, яка відбулася 70 років тому.

У ці теплі травневі дні Ізет Зекір'яйович Халілов із села Оползневе, що поблизу Ялти, повертається подумки у весну 1944-го, яка принесла радість визволення Криму і водночас обпекла всіх кримських татар крижаним холодом депортації.

Вперше репресії зачепили їхню сім'ю ще в 1938 році, коли заарештували батька, і матір Ребія залишилася одна з сімома дітьми на руках. Лише за даними посмертної реабілітації сім'я дізналася, що він помер у 1942-му в таборах на Кольському півострові.

Старший син Халілових – Ібраїм з перших днів війни воював. При десантуванні з Кубані на Керч був поранений. Лікування в госпіталі на Кавказі – і знову на фронт.

Після визволення півострова в будинку Халілових поселилися кілька радянських солдатів на чолі з командиром. 17 травня 1944 року ввечері командир покликав жінку і повідомив:

– Завтра вранці вас виселятимемо. Приготуйте в дорогу необхідніше.

За ніч родина збрала, що змогла. На світанку як вирок прозвучали слова командира одному з солдатів:

– Посадіть цю сім'ю на ташкентський поїзд.

Їх вивантажили з речами в селі Янгиюль Ташкентської області. Там і жили. Найтяжчими виявилися для вигнанців перші два роки. У нових кліматичних умовах люди часто хворіли і вмирили від інфекційних хвороб. Незважаючи на важкі умови життя і повоєнний голод, Ребія зуміла захистити і виростити всіх дітей. Троє з них – син Ібраїм, який у складі радянських військ дійшов до Берліна, та старші дочки Фат'ма і Шаніє переїхали згодом у Новоросійськ, де й поховані. Там нині живе наймолодша сестра Ізета Халілова – Хатідже.

Мати померла 1957 року в Узбекистані, а він із двома сестрами – Зекіє і Гульфе – в 1990-му повернувся до Криму, в рідне село, яке до війни називалося Кекенієз. При в'їзді в Оползневе і тепер є дорожній вказівник із цією історичною назвою. А сестри обрали для проживання Сакський район.

Ізету Халілову – 80-й рік. Досі зберігся їхній будинок на березі моря, в якому вони жили колись великою і дружною сім'єю. Всю гіркоту від війни та депортації він переадресував на... капусту, наклавши на неї своє категоричне табу на домашньому столі.

– Нею тільки й харчувалися, – пояснив мені причину цієї заборони його син Шейкет Халілов, завідувач відділу

Нащадки роду Халілових на прабатьківській землі

зв'язків із об'єднаннями громадян і національно-культурними організаціями Всеукраїнського інформаційно-культурного центру в Сімферополі. – Капуста викликала в батьків такі важкі спомини, що в моєму дитинстві вдома ніколи не було страв із неї.

На два географічних та історичних періоди поділила депортація і життя мистецтвознавця, заслуженого діяча мистецтв АРК Ельміри Черкезової. Вона народилася в Узбекистані і з дитинства чула, як її бабуся Гульзаде, працюючи в спеку в саду і винограднику, говорила: «А в Криму в цей час цвіте лаванда».

До війни бабуся жила в селі Кипарисному, що на морському узбережжі між Ялтою та Алуштою. Воно називалося тоді Кучук-Ламбад. Її чоловік у роки окупації помер, два старші сини загинули. І вона, депортована з

Криму з трьома дітьми – дочками Айше і Садіє, сином Мустафою, опинилася в узбецькому радгоспі «П'ятирічка».

– Перші дні після прибуття були найважчі, – гадувала вона. – Вода в ариках брудна, мутна. Пити її неможливо. Місцеве населення настроєне до переселенців недружелюбно. Люди масово вмирили від інфекцій.

Коли її двоюрідний брат майор Сеїд Баап Османов, повернувшись у Крим після війни, дізнався, що його депортовані дружина й дві дочки померли, – за одну ніч посивів.

Бабуся Гульзаде жила з сином Мустафою, який працював на металургійному заводі, був передовиком виробництва, раціоналізатором. Вона не дожила до часу повернення на батьківщину, пішовши з життя у 1986 році. Зате повернулися її діти та внуки. Ступила на рідну землю

Садіє, а там ростуть ті ж кипариси, що й до війни. І море таке ж, в якому плавала ще в дитинстві. Тепер сюди, в Кипарисне, вже без неї до родинних витоків проїнятися духом предків і красою чудової природи навколишніх місць приїжджають Ельміра з братом Іслямом та їхні діти.

Ці почуття причетності до всього, що стосується долі свого народу, Ельміра Черкезова має намір висловити на Всесвітньому форумі татарських жінок у Казані, в якому вона бере участь у ці дні в складі кримської делегації.

У Криму до 70-річчя пам'яті жертв депортації кримськотатарського народу відбудеться багато заходів. У Бахчисараї в Кримському історичному музеї «Ларішес» у комплексі «Девлет-Сарай» відкриється фотовиставка Арвідаса Шеметаса «Повертатися», в Євпаторії пройде вечір-реквієм, у Феодосії в сквері біля пам'ятного знака жертвам депортації 1944 року – акція «Запали вогонь у серці своєму». А в неділю 18 травня на площі в центрі Сімферополя кримські татари з усього півострова за традицією зберуться на жалобний мітинг, щоб вшанувати пам'ять тих, хто не повернувся з депортації, висловити свої думки та пропозиції щодо відновлення прав корінного народу, забезпечення обласнування і розвитку на рідній землі.

Валентина НАСТІНА
(з Криму спеціально для «Культури і життя»)

Ірландська прихильниця України

До 150-річчя від дня народження Етель Ліліан Войнич

Едуард ПРИШУТОВ

Київ

Важко передбачити, як би склалася доля миловидої англійської дівчини, коли б не її зустріч із відомим українським революціонером-народником, письменником Сергієм Степняком-Кравчинським.

Любов до музики супроводжувала Етель Ліліан упродовж усього її життя і вилилась в написанні нею симфонічних творів, серед яких найкращим є ораторія «Вавилон» (присвячена поваленню самодержавства в Росії). Але хто з наших сучасників знає композитора Е. Л. Войнич? Хто чув її музику? Таких, мабуть, небагато.

Слава до неї прийшла як до письменниці, автора знаменитого й улюбленого читачами роману «Овід».

Етель Ліліан народилася 11 травня 1864 року в місті Коркі (Ірландія) в сім'ї відомого англійського вченого, засновника символічної математичної логіки (на якій базується сучасна кібернетика) Джоржа Буля. Коли Ліліан було кілька місяців, її батько помер. Мати з п'ятьма дітьми переїхала до Лондона. Сім'я пізнала тяжку скруту, часом навіть голод, але 1882 року Ліліан пощастило отримати невеличку спадщину. Це дало можливість музично обдарованій дівчині впродовж трьох років (1882–1885) навчатися у Берлінській королівській консерваторії по класу фортепіано. Педагога проколували їй блискуче майбутнє.

Але музикою вона займеться значно пізніше. Повернувшись після закінчення консерваторії до Англії, двадцятирічна Ліліан захоплюється героїчними подвигами борців за волю. Вона багато читає про визвольний рух (особливо в Італії та Росії). У ці дні до її рук потрапляє книга Сергія Степняка-Кравчинського «Підпільна Росія».

Відомий політичний діяч, революціонер-народник і письменник Сергій Михайлович Степняк-Кравчинський (1851–1895) був одним із організаторів партії «Земля і воля». Вбивши у Петербурзі в серпні 1878 року шефа жандармів Росії генерала Мазанцева, С. Степняк-Кравчинський емігрував до Англії. До цього він встиг повоювати в Герцеговині за її визволення від турецького гніту, а також підготувати повстання в Італії проти тодішнього антидемократичного режиму. Засуджений до страти після поразки повстання, С. Степняк-Кравчинський за 9 місяців перебування у в'язниці досконало

Е. Л. Войнич із чоловіком В (М) Л. Войничем

вивчив італійську мову і після несподіваної амністії написав італійською свій знаменитий твір «Підпільна Росія».

Прочитавши «Підпільну Росію», романтично налаштована Ліліан вирішила поїхати до Росії, щоб побачити на власні очі ті жахливі умови, в яких страждали народи цієї імперії. Їй також дуже захотілося особисто познайомитися з автором твору. Це знайомство відбулося у Лондоні наприкінці 1886 року. Воно відіграло визначальну роль у житті Ліліан.

У домі Степняка-Кравчинського вона познайомилася зі своїм майбутнім чоловіком – польським революціонером Михайлом Войничем. За свої неповні двадцять п'ять років він прожив таке насичене, сповнене небезпечних пригод життя, якому позаздрив би й сам граф Монте-Крісто. Один приклад: будучи учасником польського революційно-визвольного руху, Михайло Войнич організував втечу з варшавської цитаделі своїх однодумців. Це йому майже вдалося, але в останню мить намір Войничача було викрито. Його схопили і після півторарічного ув'язнення у тій самій цитаделі заслали до Східного Сибіру, звідки революціонер утікає і за кілька місяців через Далекий Схід та Америку дістається до заповітної околиці Лондона – дому Кравчинського.

Улітку 1892 року Ліліан і Михайло Войнич одружилися. Але це буде згодом, а поки що, після знайомства з нашим земляком – С. Степняком-Кравчинським – вона слухає його чудові оповіді. Сергій з особливою ніжністю розповідає про рідну Україну, яку рано залишив і любов до якої зберіг до самої смерті. (На жаль, безстрашний Сергій Михайлович Степняк-Кравчинський передчасно і трагічно загинув 1895 року під колесами потягу). Він навіть узяв псевдонім, який би нагадував йому про рідний край – Степняк (справжнє прізвище його Кравчинський).

Разом із дружиною Сергій навчав вразливу та чуйну Лілі

анської мови, українських пісень та дум. Розповідав їй про лірників та кобзарів, цих гордих степових бардів, глашатаїв правди та справедливості. Особливо захоплено оповідав про лютого йому геніального бунтівника Тараса Шевченка, який вийшов із кріпаків, із черні і став гордістю нації.

Невдовзі, старанно вивчаючи українську, Лілі вільно читала в оригіналі твори Кобзаря, які потрясли її. Шевченко в її уяві постав як незламний і безкомпромісний борець. Вона пізнала і любила Україну.

Залучившись до підпільної роботи, за рекомендацією Михайла Драгоманова Ліліан побувала в Україні, перевозила через Галичину до Росії підпільну

із хворим на сухоти Михайлом Войничем. Жінки (Леся і Лілі) стали подругами. Леся присвятила їй свою поезію «До леді Л. В.».

Ще під час знайомства з Етель Сергій Степняк-Кравчинський гаряче схвалив її намір відвідати Росію. Він дає їй рекомендаційні листи до своїх друзів. 1887 року Лілі здійснює поїздку по Росії за маршрутом, що ним колись «ходив у народ» Сергій, – по Костромщині, Псковщині та верхів'ях Волги. Тут Лілі бачить горе, злидні, у селах голод. В'язниці забиті... Судові процеси, Сибір, страти... То був тяжкий час для народницького руху, час політичної реакції.

Із глибоким співчуттям до страждань народу залишила Ліліан Росію. Воно настільки сильно її охопило, що вона захворіла і змушена була жити в сільській місцевості під Лондоном, спілкуючись із Степняком-Кравчинським лише листами. І ось саме в цих листах Сергій помічає письменницькі здібності дівчини. Він настійно рекомендує їй спробувати свої сили на цьому нелегкому терені. «Ах, Лілі, – пише він їй, – якби Ви знали, як мені Ваші описи природи подобаються. Дійсно, Ви повинні спробувати Ваші сили в письменстві».

Лілі й сама відчувала, що змогла б писати художні твори, але поки що вона займаєть-

української мови передати іншою.

Однак, як вважають літературознавці, переклади ці чудові. І коли 1914 року в Нью-Йорку відзначали соті роковини від дня народження геніального сина України, у програмі урочистого засідання і концерту читали його поезії у перекладі Етель Ліліан Войнич. Так і донині звучать вони в англомовних країнах у неперевершеному викладі Лілі.

Музично обдарована, Ліліан захоплювалася магією української музики. Окрема її праця цілком присвячена українській народній пісні. Одну з них – «Чайку» («Ой, горе тій чайці...») – вона переклала англійською. Введена в літературу С. Степняком-Кравчинським, Ліліан Войнич написала п'ять оригінальних романів. Усі вони – жваві, захоплюючі. Але найкращим є знаменитий «Овід» (1897), який базується на подіях визвольного руху 30–40-х років XIX століття в Італії.

Цей роман приніс авторці заслужену славу. Він швидко став широковідомим у всьому світі. В Україні та Росії популярність його була просто неймовірною. Її герой – англієць Артур Бертон – став символом нової епохи.

Після Першої світової війни сліди письменниці загубилися на перехрестях історії і аж у п'ятдесяті роки минулого століття знайшлися в Нью-Йорку, де вона жила, всіма забута, в невеличкій квартирі разом із подругою-секретаркою. Михайло Войнич помер у тридцятих роках XX століття.

... 1957 рік. В один із днів роботи сесії ООН у Нью-Йорку українські письменники Василь Козаченко та Федір Маківчук, які брали участь у роботі сесії, з трепетом піднімалися ліфтом на сімнадцятий поверх одного з похмурих будинків гігантського міста. Ось і та квартира... Затамувавши подих, подзвонили. Двері відчинилися. У глибині кімнати сиділа на канапі невеличка худенька жіночка. Побачивши гостей, підвелася, пішла назустріч, привіталася... Це була Етель Ліліан Войнич.

Дізнавшись, що гості – українці, 93-річна Лілі пожвавішала. Очі її молодо засяяли. Радо приймаючи посланців України, вона підкреслила, що розуміє і читає українською ще й тепер.

Згадала про свою першу зустріч із Сергієм Степняком-Кравчинським і поцікавилася, чи знають її гості старовинну козацьку пісню «Чайка», яку так любив Сергій і яку досі пам'ятає і любить вона...

Лілі – Етель Ліліан Войнич прожила довге життя – 96 років і померла 27 липня 1960 року.

літературу. У лютому 1895 року побувала у Львові, де познайомилася і заприятелювала з Іваном Франком та Михайлом Павличком. Павлик рекомендує їй як можливу кандидатуру для перевезень літератури Лесею Українку. У цей час Леся перебувала у свого тяжкохворого дядька Михайла Драгоманова в Софії і не змогла зустрітися з Лілі. Їхня зустріч відбулася аж 1902 року, на курорті Сан-Ремо, де Леся лікувалася від сухот і де, подорожуючи Італією, зупинилася Лілі

ся перекладами. Перекладає твори самого Сергія Степняка-Кравчинського та поезії Тараса Шевченка. Проте не поспішає з публікаціями, відчуваючи виняткову відповідальність перед читачем. Лише 1911 року, до 50-ліття від дня смерті Кобзаря, вона видає окремою книжкою його поезії. У передмові, називаючи лірику поета безсмертною, перекладачка зізналася, що зі страхом подає свої переклади, оскільки неможливо музикальність

Ірина КУРКОВА

Наприкінці квітня в рамках фестивалю «Міжнародна Пасхальна асамблея-2014» у Трапезному храмі Києво-Печерської лаври відбувся концерт Національної заслуженої академічної капели України «Думка», присвячений 95-й річниці заснування колективу.

Музиканти також вшанували пам'ять Тараса Шевченка, 200-ліття якого відзначаємо цього року.

З 1984 року капелою керує провідний український хоролий диригент Євген Савчук – народний артист України, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка. Нам вдалося поспілкуватися з митцем після концерту:

– **Євгене Герасимовичу, в цьому році, окрім 95-річчя капели «Думка», Ви також зустрічаєте особистий ювілей – виповнилося уже 30 років, як Ви очолили колектив.**

– Так, це правда, у березні.

– **Скажіть, чим для Вас є робота з капелою, та й узагалі – цей грандіозний ювілей?**

– Це – життя моє! Уявіть, віддати справі 30 років... Це багато про що говорити. Я з дитинства звик до хору, співу взагалі. А сьогодні іншої професії собі й не уявляю.

– **Розкрийте секрет – як вибудовуєте відносини у колективі?**

Капелі «Думка» – 95!

Капела «Думка» і її керівник Євген Савчук (у центрі)

– Це – Божественні речі, і я не можу сказати, що тут є якась таємниця. Безумовно, можна вдосконалити технічні можливості, базові дані, я сам цього навчаю студентів у Національній музичній академії імені Петра Чайковського. Але існує те, що дається від Бога. Тож якщо є дар, його обов'язково потрібно розвивати!

– **Які, на Вашу думку, особливі риси повинен мати диригент, керівник колективу?**

– Їх дуже багато! У нашій справі, наприклад, вокал не є першочерговим. Важлива психологія. Ось уявіть, що треба зробити, аби з вами захотіло співати 70 хористів! Потрібно мати таке внутрішнє наповнення, щоб вам повірили. А далі

– заспівати на високому рівні, як це відбувається в нашому колективі. Так не всякий зможе. Найважче – робота з людьми, адже вони віддаються усією душею. А вже потім слід говорити про технічну базу. Та якщо хоча б один хорист не вірить – не буде повноцінного результату. Тому і вважаю, що це складна професія: сам факт диригування – не самоціль, найважливіше – контакт із людською душею.

– **Чим зумовлений вибір репертуару концерту в Трапезному храмі?**

– По-перше, ми виступали на Пасхальному фестивалі. По-друге, в нас є ще одне велике свято – 200-річчя Тараса Шевченка. Отже, спочатку «Думка» виконувала церковну музику,

а далі – твори на вірші Кобзаря. Прозвучали три хори Бориса Лятошинського, які у нас рідко звучать: «Над Дніпровою сагою», «Тече вода в синє море» та «Із за гаю сонце сходить». У Бориса Миколайовича є й інші твори на Шевченкові вірші, однак за браком часу ми не змогли їх показати.

– **Скажіть, які Ваші творчі плани на майбутнє? Адже 95-річний ювілей капели «Думка» засвідчує її визначальну роль у сьогоденні нашої культури і це певний музичний Олімп хорového виконавства...**

– Щодо Олімпу я не знаю, про це судити нашим слухачам. Ми активно працюємо і хочемо, щоб усе було добре, щоб у нашій країні запанував мир. Наша

держава має високу культуру – важливо її не розгубити, розвинути, піднести на якомога вищий рівень! У нас гарні люди, в них хороші душі, потрібно лише вміти все правильно спрямувати і дбати про збереження того, що в нас є. А загалом у капели чимало роботи навіть попри усі непрості нинішні обставини... Багато концертів не відбулося, але надходить безліч пропозицій! Своє 95-річчя ми зустріли у Хмельницькому, виконуючи видатний твір нашого композитора Євгена Станковича «Страсті за Тарасом». На концерті у Трапезному храмі прозвучав невеликий фрагмент із цього твору – «Садок вишневий коло хати». Нещодавно разом із Національним симфонічним оркестром України та Володимиром Сіренком виконували ораторію французького композитора Артюра Онег'єра «Жанна д'Арк на вогнищі» – уперше в Україні. Наразі нас запрошує виступити Національна філармонія, скоро відбудеться концерт у Львові. А восени збираємося до Німеччини – із зовсім іншою музикою. Узагалі, наш колектив готує багато різноманітних програм, – ми весь час рухаємося вперед!..

Що ж, чекатимемо з нетерпінням нових виступів «Думки», талановитих звершень і музичних відкриттів колективу! Бажаємо артистам успіхів, наснаги, творчого горіння, а також – відсвяткувати ще не один сторічний ювілей!

Фото Юрія ТОЦЬКОГО

«І. М. Т.», Сумщина і Чайковський

Тетяна ГУСАРЧУК

Травень цього року подарував київським музикантам яскраве враження від участі у започаткованому на Сумщині Молодіжному фестивалю «LANDISH. SUMY», приуроченому до дня народження Петра Чайковського.

Як відомо, життя і творчість генія російської музики тісно пов'язані з Україною. Тут у нього жили родичі й друзі, тут побачило світ багато його творів. Петра Ілліча пам'ятають Кам'янка і Браїлів, Вербівка й Олександрівка, Харків та Одеса. Близько тридцяти разів бував він у Києві.

Не оминув митець і Сумщини. У свій перший приїзд в Україну 1864 року він відвідав маєток князя Олексія Голіцина у Тростянці. А ось улюбленим місцем відпочинку стали мальовничі Низи на річці Псел, куди Петро Ілліч приїжджав до свого друга Миколи Кондратьєва у 1870-х роках.

За задумом організаторів фестивалю «LANDISH. SUMY» – директора «Благодійного фонду "Слобожанський"» Надії Запорожець і креативного директора проекту Каміли Шмідт,

– російська назва улюбленої квітки композитора конвалії має однаково звучати усіма мовами, і саме тому її транскрибовано латиною. Перші ж кроки до налагодження міжнародних контактів засвідчила скуреференція, яка проходила у Сумській муніципальній галереї. Оскільки фестиваль спрямований на підтримку дитячої музичної творчості, у доповідях і повідомленнях обговорювалися актуальні теми сучасної особистісно-орієнтованої педагогіки – креативні методи навчання, розвиток творчих здібностей.

Для учасників заходу було організовано екскурсію до Будинку-музею Антона Чехова, а увечері відбувся великий концерт у приміщенні Сумської обласної філармонії. У ньому прозвучали твори майстра та опуси сучасних авторів – переважно студентів Національної музичної академії України імені Петра Чайковського. Найактивнішу участь у концерті взяв ансамбль «Initio. Motus. Terminus», створений нещодавно при Експериментальній композиторській студії студентами композиторського та виконавських факультетів НМАУ (головний диригент – Владислав

Учасники Експериментальної композиторської студії та ансамблю «Initio. Motus. Terminus» біля пам'ятника Петру Чайковському у Тростянці

Мироненко-Міхейшин). Чотирнадцять учасників ЕКС та ансамблю – композитори Даниїл Калюжний, Антон Кармазін, Владислав Мироненко-Міхейшин, Артем Миронов, Антон Стук (концертмейстер ансамблю), Вікторія Шинкаренко, Микита Шпанько, а також Олексій Барбарін (флейта), Юрій Білецький (альт), Ніна Голембовська (віолончель), Дмитро Дяченко (домра), Анастасія Поліщук (меццо-сопрано), В'ячеслав Худомака (гобой), Віктор Шрамко (кларнет) – блискуче продемонстрували слухачам новаторські тенденції сучасного музичного мистецтва.

Зацікавлення і схвальні відгуки мав, зокрема, вокальний цикл випускника академії, нині викладача Київського інституту музики імені Рейнгольда Глієра Антона Кармазіна «Образи», який виконала Анастасія Поліщук (меццо-сопрано).

На завершення концерту прозвучали три романси Петра Чайковського у трактуванні лауреатів міжнародних конкурсів випускниці консерваторії Наталії Максимчук (меццо-сопрано) та викладача академії Ганни Хмари (фортепіано). Досвідчені музиканти вразили слухачів свіжістю й багатством образної

палітри, емоційною безпосередністю і водночас вишуканістю стилю, осмисленістю й психологічним нюансуванням кожної музичної фрази.

7 травня – у день народження митця – за участю ансамблю «І. М. Т.» відбулося ще два концерти: у Будинку-музеї Петра Чайковського в Низах (головним чином для дітей) і у колишній садибі Голіциних у Тростянці. Слід відзначити прекрасну організацію заходу тростянчанами за участю мера міста, громадськості та засобів масової інформації. Концерт зібрав широку аудиторію і пройшов із великим успіхом. Найбільшу кількість творів у Тростянці, як і в усіх трьох концертах, представив талановитий молодий композитор Антон Стук, який виступив як скрипаль-соліст і ансамбліст. Загалом, концерти ансамблю «І. М. Т.» були цікаві не лише багатством жанрів і виконавських складів, а й уже відчутною розмаїтістю авторських індивідуальностей.

Учасники фестивалю щиро вдячні за підтримку музикознавцю і поетесі Ганні Приходько та кандидату економічних наук, маркетологу Ользі Сумній. Сподіваємося, форум матиме продовження, розширить мистецькі зв'язки з іншими регіонами країни, адже вона цього потребує – щодалі, то більше.

Свято українського художнього слова

До 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка

У рік 200-літнього ювілею Т. Г. Шевченка могутнє слово Великого Кобзаря у повну силу зазвучало на XXIII Всеукраїнському відкритому конкурсі читців імені Тараса Шевченка, який відбувся у Києві в приміщенні Національної історичної бібліотеки України.

Конкурс засновано у 1991 році Міністерством культури України та Українським центром культурних досліджень. Він широковідомий як в Україні, так і за її межами. Твори Тараса Шевченка звучать різними мовами світу. І цього року слово поета звучало азербайджанською, польською, китайською та іншими іноземними мовами.

Мета й завдання заходу – підтримка та професійне вдосконалення талановитої молоді в жанрі художнього читання шляхом її залучення до творчості Тараса Шевченка, класичної та сучасної української поезії, відродження мистецтва художнього читання, виявлення мистецьких талантів, сприяння духовному єднанню молоді всіх регіонів України.

Керівник конкурсу – Світлана Садовенко; художній керівник – заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор, завідувач лабораторії народного мистецтва УЦКД Василь Неволов.

Цьогоріч змагання зібрало 280 учасників із усіх областей України. Це індивідуальні та колективні виконавці – вихованці середніх навчальних закладів культури та загальноосвітніх шкіл, вищих навчальних закладів... Відкрив конкурс міністр культури України Євген Нищук, який підкреслив особливе

Слово має міністр культури України Євген Нищук

значення Шевченкового слова, що сьогодні стало особливо пророчим.

Музичним вітанням для присутніх стали виступи заслуженого народного ансамблю пісні і танцю України «Дарничанка» Центру художньої та технічної творчості «Печерськ» (художній керівник – заслужений працівник культури України, професор КНУКіМ Петро Андрійчук, концертмейстери – Володимир Якимчук та Віталій Бондаренко) та заслуженого артиста України, бандуриста Тараса Яницького.

Від фольклорного ансамблю «Золота осінь» села Гланишів Переяслав-Хмельницького району Київської області (художній керівник – Леонід Мартиненко) міністр культури України Євген Нищук отримав не тільки запашний коровай, а й побажання від сільських працівників культури звернути увагу на відродження і підтримку саме культури на селі.

Високопрофесійне журі конкурсу очолила народна артистка

України, актриса Національного академічного театру імені Івана Франка, повний кавалер орденів княгині Ольги, президент Міжнародної ліги «Матері і сестри – молоді України» Галина Яблонська. До його складу також входили заслужена артистка України, кандидат мистецтвознавства, доцент, професор НАККіМ Ольга Шлемко, кандидат культурології, завідувач

лабораторії традиційної народної культури імені Василя Скуратівського УЦКД, доцент НПУ ім. М. П. Драгоманова Зоя Босик, заслужена артистка України, професор, директор Інституту телебачення, кіно і театру КиМУ, президент Гільдії кіноакторів України Ніна Ільїна, доцент, викладач сценічної мови КиМУ, актриса театру і кіно Алла Бінесова, режисер Київського дитячого

Виступає Анатолій Паламаренко

«Театр пісні "Ладоньки"» з організаторами і гостями свята

театру Будинку офіцерів Вікторія Логвин, режисер конкурсу, науковий співробітник УЦКД Інна Александрова та актор театру і кіно, лауреат XXI Всеукраїнського відкритого конкурсу читців імені Тараса Шевченка 2012 року Володимир Паляниця.

Неперевершеним читанням творів Т. Г. Шевченка привітав учасників і гостей конкурсу народний артист України, Герой України, лауреат Шевченківської премії Анатолій Паламаренко.

Чудовим виступом стало вітання від найменших артистів – дітей зразкового художнього колективу «Театр пісні "Ладоньки"» Центру позашкільної роботи Святошинського району міста Києва (художній керівник – Світлана Садовенко, керівники – Катерина Комар, Валентин Баріон), які з великим натхненням виконали пісню на слова Тараса Шевченка «Було колись на Україні».

У відкритті взяла участь відома Кайдашиха, яка прийшла на свято зі своїми подарунками – загадками та сюрпризами – народна артистка України, лауреат премії імені Марії Заньковецької, кавалер ордену княгині Ольги, актриса і режисер Дніпропетровського театру імені Тараса Шевченка – найстарішого театру України, лауреат Всеукраїнського конкурсу читців імені Тараса Шевченка 1964 року, присвяченого 150-літтю від дня народження Великого Кобзаря Лідія Кушкова.

Привітала учасників конкурсу і заслужений працівник культури України, поетеса, громадський діяч, почесний громадянин села Шевченкове, що на Черкащині Зоя Ружин. А ще вона принесла із собою саджанець Тарасової верби, який подарувала учасникам зі сподіваннями, що майбутні конкурсанти приходимуть відпочивати до цієї верби.

Із вітальним словом на відкритті також виступили народний депутат Верховної Ради України 2–4-го скликань Володимир Стретович; директор Інституту телебачення, кіно і театру КиМУ, заслужена артистка України Ніна Ільїна; художній керівник конкурсу Василь Неволов; співголова журі, заслужена артистка України Ольга Шлемко.

Знаковою подією XXIII Всеукраїнського відкритого конкурсу читців імені Тараса Шевченка стало й те, що саме на цьому конкурсі, присвяченому ювілею Кобзаря, було нагороджено орденем дванадцятипроменевої зірки «Кредо-дозірок» голову журі – Галину Яблонську, керівника конкурсу – Світлану Садовенко та співорганізатора конкурсу Ніну Ільїну. Нагороди вручив голова президії громадської організації «ГРІН» (Грантів, рейтингів і номінацій) Роман Каширін, завіривши, що ці нагороди – початок співпраці «ГРІН» з організаторами і учасниками конкурсу читців імені Тараса Шевченка.

Як завжди незабутнім був спів заслуженого народного ансамблю пісні і танцю України «Дарничанка», який традиційно виконав «Реве та стогне Дніпр широкий».

Конкурс читців імені Тараса Шевченка став справжнім святом.

Світлана САДОВЕНКО,
заступник директора з науково-технічної роботи Українського центру культурних досліджень (УЦКД), кандидат педагогічних наук, доктор філософії (Ph.D.), доцент, заслужений діяч естрадного мистецтва України

Квітне «Сад пісень» Сковороди

Володимир СУБОТА

Харківська область

Колишню красу парку та фруктового саду Національного літературно-меморіального музею Григорія Сковороди, що знаходиться на околиці села Сковородинівка (до 1923 року – Пан-Іванівка) Харківської області, вирішено відродити.

Для цього музейники оголосили акцію «Збережемо вертоград Сковороди», яка покликана залучити громадськість до оновлення тамтешнього меморіального парку – перлини садово-паркової культури XVIII століття. Волонтери – студенти харківських вишів, працівники навколишніх сільськогосподарських і промислових підприємств вже долучилися до цього благородного дійства, засаджуючи схили двох балок плодовими і декоративними деревами, примножуючи сквородинівський вертоград, аби не перевівся «Сад пісень», оспіваний поетом у багатьох творах.

Свого часу наприкінці головної алеї парку був оглядовий майданчик, де «на возвышенном месте, близ роши» Сковорода полюбляв зустрічати світанок грою на своєму «флейттраверсі». Саме на цьому мальовничому схилі балки у листопаді 1794 року він (за легендою) власноруч викопав собі могилу. Згодом вона була перенесена, а навколо облаштовано меморіальний парк. Загалом на території

Наталія Мицай

збереглися алеї і старий фруктовий сад, якими сьогодні так активно опікуються ентузіасти, а також ставок, криниця і залишки 700-річного дуба, біля яких любив працювати поет.

Григорій Сковорода провів на Харківщині чимало років свого життя. Тут мав друзів, написав свої кращі твори, займався педагогічною діяльністю. Помер у селі Пан-Іванівка Золочівського району, де в садибі родини Ковалівських нині створено музей великого мислителя. Відвідати його, долучитися до невичерпного джерела мудрості просвітителя, помилуватися краєвидами, які так любив філософ, вважає за честь кожен, кому небайдужа українська духовність. Більшість відвідує Сковородинівку не вперше, але всі сходяться на думці, що вона залишається незмінно високодуховним осередком національної історії та культури.

Упродовж двадцяти років заклад очолює заслужений працівник культури України Наталія Мицай, яка у своїй повсякденній роботі керується висловом

Григорія Савича – «в усьому прагнути вершини». Вона володіє неабияким хистом – об'єднувати навколо себе людей одержимих і талановитих, котрі хочуть і можуть втілювати неординарні ідеї в життя. Завдяки цьому було капітально відремонтовано приміщення музею, за оновлення експозиційних площ колектив музею був нагороджений міжнародною премією імені Григорія Сковороди. Наталія Іванівна перетворила музей із забутої будови на всесвітньо відомий, зі статусом Національний.

У закладі відбувся міжнародний симпозіум скульпторів «Філософія серця», в якому взяли участь митці не тільки з міст України, але й далекого зарубіжжя. Вони передали музею свої роботи, які відображають філософські образи творів поета. Вони прикрасили філософську алею парку, що поєднує перше і останнє місця поховання філософа.

– Ми постійно проводимо різні фестивалі, наукові конференції, читання, виставки тощо, – говорить заступник директора за наукової роботи музею Олена Рибка. – Неодмінно на такі заходи приїжджають науковці, літератори, митці з України і з-за кордону, адже Григорій Савич добре знаний у всьому світі.

Етнофестиваль «Сад пісень Сковороди», «ArPleinAir» (яблучний пленер), літературно-мистецький фестиваль «De libertate», наукова конференція «Вертоград української культури», міжнародні Сковородинівські філософські читання, літературно-мистецькі акції «Велике проростає у малім...» і

«Сковородинівська весна» стали популярними. Нещодавно науковці музею виступили з ініціативою провести іншу акцію у рамках «Ярмарку ідей для культури» та «Майстерні креативу». Останній проект виграв грант Міністерства культури України і зараз активно реалізується.

Завдяки невтомній пошуковій діяльності, а також нагородженому історичному матеріалу колектив Національного літературно-меморіального музею став в Україні чи не основним центром із вивчення творчої спадщини Григорія Савича. Сюди звертаються науковці за консультаціями, тут плекають предмети, яких торкалася рука мудреця. І приємно, що музей об'єднав усіх зацікавлених у вивченні того безцінного творчого спадку, який залишив по собі мислитель. Більше ста років очікувала громадськість систематизації і виходу друком повного

видання творів Григорія Савича. Саме цим поспіль кількох останніх років займався доктор філологічних наук, професор Харківського національного педагогічного університету Леонід Ушкалов, якому вдалося упорядкувати й видати друком академічне зібрання творів Сковороди.

– Ми не тільки примножуємо загальну експозицію, додаємо авторитету музею через проведення різних офіційних заходів, але й проводимо публічні акції щодо збереження довкілля – складової частини літературно-меморіального музею, – сказала Наталія Мицай. – Навколишній краєвид настільки український за природою і атмосферою, що поступово перетворюється на улюблене місце відпочинку багатьох харків'ян.

Уже висаджено десятки дерев і кущів. І процес озеленення триває.

Музей Григорія Сковороди

«Жіночі примхи» у «Зеленій канапі»

Надія Пастернак

У Львові, в мистецькій галереї «Зелена канапа», відкрилася виставка художниці Вікторії Дубовик «Жіночі примхи».

Експозиція представляє жіночі настрої, характери, шарм, звички та привідкриває завісу життя прекрасної половини людства. Картини художниці малює на шовку.

«Доцент кафедри художнього текстилю Львівської національної академії мистецтв Вікторія Дубовик обрала улюбленою темою своєї творчості жінку, адже вважає, що ця тема є класичною і невичерпною. Жінка – юна навіть у віці, розкішна й капризна, непередбачувана, часом комічна, часом витончена, кожна зі своїми примхами. Ці особливості, на яких акцентовано, стали об'єднавчою ідеєю виставки. Це жінка – очима жінки», – сказала

директор галереї Олеся Доморадзька.

Сама ж авторка повідомила, що працювала над картинами в час важких українських реалій: наприкінці 2013 – на початку 2014 років і навіть хотіла відмовитися від виставки, бо вважала їхню тематику недоречною. «Мені здавалося: це абсолютно

легка тематика, несуттєва, але я знайшла в собі сили закінчити ці роботи. І хочу вам сказати, що найоптимістичніші, найімпульсивніші картини створені в цей найважчий період. Парадокс, який говорить про одне: нас перемогти неможливо», – сказала В. Дубовик під час відкриття. – Мені б хотілося, щоб кожен з

вас усміхнувся, дивлячись на ту чи іншу роботу, і вийшов звідси вже у гарному настрої».

Художниця свого досягла: від її жіночих картин теплішає на душі, і цей настрій зберігається довго.

Експозиція стала вагомою подією у мистецькому житті міста Лева, високо оціненою колегами й мистецтвознавцями. «Вікторія абсолютно самодостатня, самоіронічна, схильна до імпровізації у творчості, яка інколи переходить межі суто малярської проблематики. Я б порівняв її із джазовими імпровізаціями, бо те, що бачимо, має характер якісного сучасного джазу, причому з оптимістичною складовою, з інтелектуальним розумінням сучасного життя. І тому виставка гарно сприймається будь-якою категорією глядачів, – сказав під час відкриття відомий львівський мистецтвознавець Роман Яців.

Зроблено ще один крок вперед художницею, яка ніколи не зупиняється, постійно перебуваючи у творчому пошуку і весь час вдосконалюючись у техніці батика, яку давно полюбила, бо «батик – це глибина, колір і думка у кожній роботі».

У Львові Вікторію Дубовик люблять, вважаючи народним художником. Її картини купують навіть у такий складний час, коли іншим малярам реалізувати їх надзвичайно важко.

Мисткиня народилася й живе у Львові, у 1979 році закінчила відділення художнього текстилю Львівської національної академії мистецтв, де зараз працює доцентом кафедри художнього текстилю. Її роботи знаходяться в музейних колекціях України та Польщі, а також у приватних колекціях Польщі, Німеччини, Австрії, Ізраїлю, Росії, США, Бельгії та Канади.

Фото Йосипа МАРУХНЯКА

Шекспір у степах України

Алла ЧЕРДИНЦЕВА

У столичному Мистецькому Арсеналі... грають Шекспіра. Навесні буремного 2014 року тут згадали, що «увесь світ – театр». І презентували масштабну «навколо-шекспірівську» експозицію THE SHOW WITHIN THE SHOW.

– Ця весна в Мистецькому Арсеналі проходить під знаком літератури, – зауважує генеральний директор Наталія Заболотна. – Ми почали із Шевченка, провели надзвичайно потужний Книжковий Арсенал і от відкрили проект, інспірований Шекспіром. Думаю, що ця серйозна літературна домінанта пояснюється тим, що зараз такий час, коли всі відчувають потребу шукати правди у класиків слова. Саме у класиків, бо талановитих людей багато, але лише одиниці залишаються в історії. Наші митці апелюють до універсальних питань, які референсом ідуть через творчість Шекспіра та в сучасній формі екстрапольовані в експозиції THE SHOW WITHIN THE SHOW. У ній ми бачимо ніби відгомін реалій нашого часу.

– Ініціатива створення цієї виставки виходить від Британської ради, яка запропонувала привезти в Київ шекспірівський «Глобус». Ми ж у режимі флешмобу створили візуальну складову проекту, шоу всередині шоу, але не в якості ілюстрації або доповнення – ця міждисциплінарна виставка органічно вплетена в єдину синтетичну картину. У ній – і наше сучасне мистецтво, й українські театри, і дискусійний майданчик, в рамках якого будуть виступати літературознавці, і багато іншого,

Гамлет. «Знайди себе. Загуби себе»

– розповідає куратор виставки Олександр Соловйов.

Експозиція проекту складається із двох частин: «Перевтілення» і «Театр історій». «Перевтілення» презентує твори художників, які з певних причин не декларують своє справжнє ім'я. За масками творів приховуються реальні обличчя митців, а куратори вводять їх у нову контекстну гру примарності, перевтілення, викриттів, іноказань, уявлення про те, що є реальним, віртуозно віддзеркалюючи соціальні трансформації, маніпуляції чи мімікрію. Учасниками проекту стали Арт315, Tenpoint, Ілля Psyfox, Йод група, Гамлет, Владислав Мамишев-Монро, Міхаліч, Франсуаза Оз.

– Молоде покоління, яке з'явилося в 2000-х і продовжує приходити, менше думає про своє еґо і справді може розчинитися під маскою. Ці художники тяжіють до колективних утворень і співтвориств. Вони цікавляться не тишею майстерні, а шумом вулиць. Також на них дуже вплинула епоха медіа та технологічних можливостей,

роблячи характерною рисою їхньої творчості моментальну фіксацію документа, – пояснює свою концепцію Олександр Соловйов.

Друга частина експозиції «Театр історій» співзвучна з шекспірівськими історичними хроніками. Драматургія зрілого Відродження зазнала впливу середньовічних містерій та зберегла багато відповідних рис. «Останнім часом ця естетика реактуалізується в сучасному світі й Україні зокрема. Політична драма, що розгортається на наших очах, резонує з легендарними історичними трагедіями Шекспіра і змушує нас задаватися все тими ж одвічними питаннями», – наголошують організатори виставки. Серед її учасників ті, чий імена відомі – Олександр Бабак, Мирослав Вайда, Стас Волязовський, Даниїл Галкін, Ігор Гусев, Олексій Золотарьов, Ілля Ісупов, Володимир Кожухар, Володимир Костишко, Микита Кравцов, Даша Кузьмич, Євген Матвеев, Олександр Некрашевич, Ірина Озарінська, Зоя Орлова, Богдан Перевертун, Сергій Попов, Євген Равський, Влада Ралко, Вінні Рунув, Олександр Ройтбурд,

Арсен Савадов, Андрій Сагайдаковський, Володимир Сай, Олексій Сай, Георгій Сенченко, Тіберія Сільваші, Андрій Сидоренко, Віктор Сидоренко, Юрій Соломко, Ілля Чічкан, Оксана Чепелик, Семен Храмцов.

– Друга зона проекту «Театр історій» збрала в собі художників старшого покоління, які більше тяжіють до творчого індивідуалізму, цікавлячись питаннями самого мистецтва.

У цьому залі виразно видно акцент на живописі, хоча тут і експонується нова фотосерія Арсена Савадова. Представлені роботи розповідають різні історії: особисті, екзистенційні, громадські. Також тут присутні багато посилань на актуальні події, наприклад: пророча серія майстра перевтілень Мамишева-Монро STARZ, на якій художник під масками різних історичних персонажів позує на Красній площі в Москві, або абстрактна серія Тіберія Сільваші, яка представляє собою мальовничі чорні квадрати з актуалізованого в останні місяці матеріалу – смоли. До речі, Мирослав Вайда створив об'єкт за допомогою відбитків шин, що в контексті недавніх подій також є певним символом і перегукується з роботою Сільваші.

А ось картина Олександра Ройтбурда з досить абстрактною назвою «Шлях до Еммаус» – за духом шекспірівська.

Невипадково на виставці представлений ванітас – жанр живопису, що нагадує про швидкоплинність життя і неминучість смерті. Також в експозиції є ліричні твори – наприклад, картина Володимира Кожухаря, яка нехай не безпосередньо, але відсилає до теми кохання, – розповів Олександр Соловйов.

На виставці також працює кінозал з тематичним контентом, діє спеціальна освітня програма.

Міхаліч. «Апфронт»

ПРИНАГІДНО:

17 травня до Міжнародного дня музеїв, під час Ночі Містерій в анфіладній частині Мистецького Арсеналу (праве крило), стартує виставковий проект «Еволюція мрії: НОВИЙ СТАРИЙ АРСЕНАЛ», який продемонструє відвідувачам трьохсотлітню історію Мистецького Арсеналу від часів існування на його території Вознесенського дівочого монастиря XVI ст., Печерської фортеці, військового секретного заводу та його трансформацію в культурну інституцію. Оновлений Арсенал закумуляував енергію, що накопичувалася навколо стародавніх печерських пагорбів упродовж століть. Три виміри – духовний, міліарний і мистецький матиме експозиція, яка представить артефакти, пов'язані із Вознесенським Печерським монастирем, Старою Печерською фортецею та сьогоднішнім Мистецьким Арсеналом – найамбітнішого культурного проекту України. Вперше буде широко подано матеріали археологічних розкопок, які проводили на території комплексу Інститут археології НАН України.

24 травня у Мистецькому Арсеналі відбудеться прем'єра спектаклю «Гамлет» у постановці театру SHAKESPEARE'S GLOBE (Лондон, Великобританія). Завдяки підтримці Британської ради до України вперше завітає театр в рамках свого дворічного міжнародного турне. Українські глядачі матимуть унікальну можливість побачити нову інтерпретацію класичної трагедії Шекспіра у постановці Домініка Друмгуля та Білла Бакхьорста.

НОВИНИ

МОДА НА САМВИДАВ

У київському арт-центрі Я Галерея презентували 9 арт-буків, створених молодими українськими авторами.

У рамках проекту «Нова хвиля сучасного арт-самвидаву», що відбувся на IV фестивалі «Книжковий Арсенал», видавничо-лекційний проект NIICE представив широкій аудиторії перший український архів вітчизняного самвидаву – видання, створені в колаборації з молодими авторами.

Тираж кожного видання склав 100 примірників, частину яких уже відправлено до Берліна, мекки європейського самвидаву – магазину Motto.

На презентації можна було побачити роботи Микити Кравцова, Ніни Мурашкіної, Гриці Ерде, Юрія Салабая, Макса Зайцева, Ясі Хоменко, Василя Лозинського, Діни Лінник та Валентина Бо.

Зустріч відбувалася в невимушеному форматі за участі авторів, видавництва і небайдужої аудиторії. Відвідувачі зможуть поспілкуватися на тему самвидаву, розпитати авторів про їхню роботу тощо.

ІНТЕГРУЮЧИСЬ У СВІТОВУ АРХІТЕКТУРУ

До **17 травня** в Києві в арт-кластері Видубичі проходять основні події VII Міжнародного архітектурного фестивалю CANactions 2014, тема якого: СПРАВЖНЕ / AUTHENTICITY. За шість років існування фест перетворився на широковідомий в Україні та впізнаваний у світі багатоденний захід, який сьогодні є найяскравішою подією в архітектурному житті України, оскільки CANactions – це рух у напрямку сучасної архітектури, засівання найглибшого її розуміння в Україні, освіта широких кіл громадськості на шляху інтеграції української архітектури в світову.

Основні заходи CANactions 2014: міжнародний воркшоп «Ревіталізація Телички», конкурс проектів молодих архітекторів України, лекції зірок світової архітектури та молодих архітекторів із України та Європи, міжнародний конкурс ідей «Київ, що створюється користувачами», майстер-класи, конференція «Сучасне місто. На шляху до сталого міського планування», виставка та кінопокази.

Всі заходи відкриті. Вхід вільний!

Інф. «КіЖ»

НОВИНИ

«O-FEST 2014» ОБ'ЄДНАЄ СВІТ МУЗИКОЮ У БУЧІ ТА КИЄВІ

31 травня – 1 червня вже вдруге проходить «O-FEST», музично-театральний проект, заснований Національною оперетою України і Бучанською міською радою. Він відбуватиметься за підтримки Міністерства культури України та Департаменту культури Київської міської державної адміністрації. У фестивалі беруть участь митці з 14 країн світу: Австрії, Болгарії, Грузії, Естонії, Казахстану, Китаю, Литви, Польщі, Словаччини, Румунії, Угорщини, України, Хорватії та Японії. Хедлайнер – відома співачка та композитор Джамала.

В основній програмі фестивалю, що проходить у мальовничому парку Бучі 31 травня, – арії та дуети з найвідоміших оперет у виконанні світових зірок, а також джаз, фолк, естрадна музика, сучасна поезія, а також розваги для дітей, виставка народних ремесел, художня виставка, танцювальні майстер-класи, кулінарні презентації від спеціально запрошених шеф-кухарів японського та грузинського ресторанів і чимало новацій.

Гранд-концерт 1 червня на сцені Національної оперети України складатиметься з яскравих номерів учасників, які віддзеркалять музику, культуру, особливості та ознаки тієї країни, яку вони представляють. Серед почесних гостей фестивалю – Надзвичайні і Повноважені Посли країн-учасниць, відомі артисти, музиканти, провідні політичні, культурні та громадські діячі.

ІЗ «ГАМЛЕТОМ» ДОВКОЛА СВІТУ

У рамках дворічного світового турне театр Shakespeare's Globe 24 травня представить дві вистави «Гамлета» у «Мистецькому Арсеналі» в Києві.

Постановка Домініка Друмгуля та Білла Бакхорста – нова та свіжа інтерпретація класичної трагедії Шекспіра. 16 відважних чоловіків та жінок (12 акторів та чотири менеджери) протягом двох років подорожуватимуть на човнах, потягах, джипах, кораблях, автобусах та літаках по семи континентах та виступатимуть на незвичайних сценах – починаючи від сільських площ до національних театрів, у палацах та на пляжах. При цьому і трупа Гамлета зібрана з усього світу – від Великої Британії до Гонконгу і Нової Зеландії. Роль Гамлета виконуватимуть Ладі Емерува та Найєм Хаят. Усі інші чоловічі та жіночі ролі по черзі гратимуть Кіт Бартлетт, Джон Дугалл, Міранда Фостер, Фібі Файлдс, Берус Хан, Том Лоуренс, Дженніфер Леонг, Равірі Паратен, Метью Ромейн та Аманда Вілкін. Трупа подорожуватиме з мінімальною кількістю речей, самостійно збиратиме та розбиратиме сцену, використовуватиме костюми та реквізити максимально наближені до доби Шекспіра.

«ЖИВУ, КОЛИ СПІВАЮ»

Тетяна МОЦАРЬ

На сцені «Під дахом» Національного театру російської драми імені Лесі Українки – прем'єра вистави «Клавдія Шульженко. Старовинний вальс». Новою постановкою колектив вітає своїх шанувальників із Днем Перемоги.

Клавдія Шульженко – одна з найулюбленіших співачок радянської доби. Її пісні «Синий платочек», «Давай закурим», «Три вальса», «Руки» часто наспівує старше покоління, збираючись за столом. Вона також відома і серед молоді, яка захоплюється «ретро».

Шульженко народилася в Харкові. Починала творчу діяльність у тамтешньому драмтеатрі. Потім, мешкаючи і працюючи в Ленінграді, а пізніше у Москві, щороку навідувалася в Україну. Життя нашої землячки наповнювалось яскравими подіями як творчого, так і особистого плану.

Автори сценічної композиції, режисер Ольга Когут і актриса Ольга Когут, взяли за основу найяскравіший і дуже переконливий у прояві громадянської позиції та мужності

Ольга Когут у ролі Клавдії Шульженко

співачки воєнний період. До речі, в Ольги Гаврилюк є певний досвід створення вистав про відомих співаків: «Едіт Піаф. Життя в рожевому світлі», «Олександр Вертинський. Бал господині...» – спектаклі, що вже не один рік користуються успіхом у глядачів.

У 1940 році в Ленінграді був створений джаз-оркестр під керівництвом Клавдії

Шульженко та її чоловіка Володимира Кораллі. З першого дня війни цей колектив стає фронтовим джаз-ансамблем. Клавдія Іванівна щодня виступала з концертами на передовій. Понад 500 концертів співачка дала в блокадному Ленінграді.

Товариська, емоційна, щира жінка. Приваблива, красива, в яку закохувалися до нестями. Та головне – сцена. Клавдія

Шульженко казала: «Я живу всього дві години на добу. Коли співаю». Цей ентузіазм, безмежну відданість мистецтву вдалося передати актрисі Ользі Когут, яка з великим захопленням і натхненням працювала над роллю.

Шульженко була гарною драматичною артисткою. Тому всі свої пісні представляла публіці як міні-спектаклі. Цей принцип став основним і в моновиставі Театру імені Лесі Українки. Пісні доповнюються монологами та етюдами, це єдине художньо-цілісне видовище. Звучать твори Іллі Еренбурга та Костянтина Симонова. «Синий платочек», «Старинний вальс» у виконанні Ольги Когут стають емоційно об'ємними і зримими, відчувається енергетика епохи...

Цікаво вирішив сценічний простір художник Олексій Варкарчук. Панорама блокадного Ленінграда, госпіталь, скрізь марлева фактура, в центрі вантажівка, збоку рояль, а в глибині, в куточку, портрети Шульженко. На стовпі гучномовець, повідомлення з якого слухали під час війни, затамувавши подих.

У житті Клавдії Шульженко були труднощі, надскладні моменти, проблеми, але це її не зламало. Допомогав стійкий характер. Вона жодного разу не заспівала про Сталіна. Завжди – лише про любов.

Фото Ірини СОМОВОЇ

Надія СОКОЛЕНКО

Таємниця портрета

В Україні з гастролями побувала Мистецька група «Яра», яка входить до складу одного з найвідоміших офф-бродвейських експериментальних театрів США «La MaMa» (Нью-Йорк).

Цього разу вона представила увазі глядачів оригінальну постановку про українського поета Тараса Шевченка і афроамериканського трагіка Айру Олдріджа «Темна ніч, ясні зорі», яку зіграли в Києві, Львові та в рамках фестивалю «Дні американської культури» в Одесі.

«Темна ніч, ясні зорі» розповідає про знайомство двох видатних особистостей, долі яких багато в чому схожі. Народжений у кріпацтві, Тарас Шевченко слідом за своїм паном виїхав з України в 15-річному віці, і після цього, навіть здобувши волю, в Україні міг перебувати не часто. У часи, коли вільний від народження афроамериканець Айра Олдрідж, син священника, зацікавився театром, вхід туди був заборонений «з собаками і неграми». Щоб реалізуватися, митцю довелося виїхати до Великої Британії, а найбільшого успіху він досягнув у Німеччині, країнах Центральної Європи та в Російській імперії. Зате

Сцена з вистави

– у виставах за Шекспіром, був першим чорношкірим Отелло. А щоб зіграти Шейлока, Короля Ліра чи Гамлета, акторові доводилося гримуватися у білого. Життєві шляхи Шевченка й Олдріджа щедри на випробування, складнощі і трагедії. Проте це тільки підкреслює, що їхнє знайомство було справді щасливим випадком, результатом якого став портрет Айри руки Тараса, на якому є підписи як моделі, так і автора. Про ці зустрічі двох митців збереглися спогади Катерини Юнге-Толстої, доньки графа Федора Толстого, в домі якого і познайомилися Айра і Тарас. Каті Толстій на той час було тільки 14 років, однак вона підкреслювала, що митці не знали мов один одного, вимушені були спілкуватися через перекладача, але коли

той чи інший починав співати пісні своєї Батьківщини, починали розуміти один одного без слів.

Саме ці зустрічі, переказані чи не єдиним їхнім свідком Катєю Толстою, ліг в основу вистави. У міжнародній, багатонаціональній, двомовній постановці «Темної ночі, ясних зір» Вірляні Ткач було важливо показати, як можна спілкуватися поза мовою, як знаходяться ті ниточки від серця до серця, від душі до душі, від розуму до розуму, що об'єднують, зв'язують людей міцною дружбою, щирою приязню. І митцям із «Яри» це справді вдалося – Джеремі Тарді (Айра), Миколі Шкарабану (Тарас), Марії Плешкевич (Катя), Шоні Такер (спів), Юліану Китастому (музика і спів) та 9-річному Баракі Такеру, який зіграв малого Олдріджа. Через поезії

Тараса Шевченка. Через давні церковні гімни. Через уривки з Шекспіра. У «...ясних зорях» є місце і справжньому драматизму, й іронічному гумору. Поезія Шевченка, хоч скільки разів її читай чи слухай, не лишає байдужим нікого. А молодий актор, нещодавній випускник Джульєрської школи в Нью-Йорку Джеремі Тарді талановито й винахідливо відобразив діапазон обдарування Олдріджа, який хоч і був видатним трагіком, а все ж таки і комічними ролями не гребував. І коли наприкінці вистави Тарас – Микола Шкарабан завершував портрет, мимоволі вірилося, що митці розстаються справжніми друзями.

Першу виставу Мистецької групи «Яра» привозили ще в серпні 1991 року – це була постановка «Світло зі Сходу» за щоденниками і спогадами акторів Леся Курбаса, у ній в Україні взяла участь багато наших вітчизняних митців – актори Львівського театру імені Леся Курбаса, Олексій Богданович, Микола Шкарабан та інші. Прикметно, що двоє акторів з тієї першої постановки зустрілися й у новій виставі – «Темна ніч, ясні зорі» – український актор, режисер, перекладач Микола Шкарабан та американська актриса і співачка Шона Такер.

Фото Володимира КЛЮЗКА

Маленький хлопчик любив малювати. Мама помітила це й віддала його до художньої школи. Так почався шлях у мистецтво художника, якому 22 травня виповнюється 61 рік.

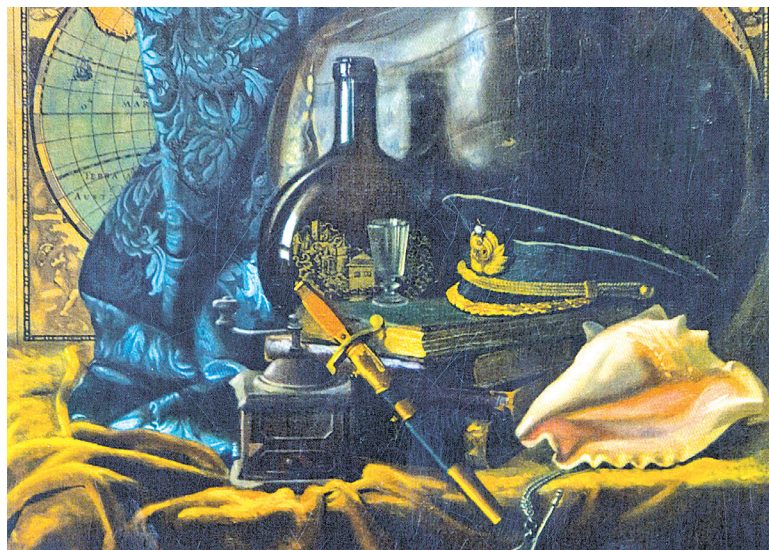
У 1972 році Костянтин Могилевський закінчив живописне відділення Луганського державного художнього училища, а в 1981 році – з відзнакою Харківський художньо-промисловий інститут за фахом «монументально-декоративне мистецтво». Однак у рідному Луганську художнику жилося не легко – згадує, як недоброзичливо дивилися чиновники на нього, бородатого й патлатого. Повернувшись після навчання в Харкові до Луганська, Могилевський пішов ставати на облік у військкомат. Він уже відбув строкову службу, але ж залишався військовозобов'язаним. Майор поцікавився, хто він за фахом.

– Художник, – гордо відповів Костянтин.

– Художник, – презирливо перекривив його майор. – Ти б краще на водія вивчився.

Із 1988 року К. Могилевський – член Спілок художників: СРСР і України. Десять років обіймав посаду директора Луганського державного художнього училища. Тепер перебрався до міста Буча, неподалік Києва, і викладає образотворче мистецтво в Ірпінській спеціалізованій загальноосвітній школі художнього профілю № 1 ім. А. С. Макаренка (м. Ірпінь – біля Бучі).

Незвичайні натюрморти Костянтина Могилевського

«Морський вовк»

Працює у станковому живописі й монументальному мистецтві (вітражі, мозаїки, розписи). Віртуозний рисувальник: його твори вражають детальним відтворенням оточуючого матеріального світу, дивовижним умінням зобразити світло і тінь та показати перспективу. Демонструє літню й зимову красу природи. Але своїм найкращим твором називає доньку.

Митець виконав багато вітражів у приватних та державних архітектурних ансамблях. Його живописні роботи зберігаються у приватних збірках України,

Росії, Угорщини, Польщі, Австрії, Хорватії, Німеччини, Швейцарії і США. Костянтин Могилевський брав участь у понад двох десятках вітчизняних і зарубіжних художніх експозиціях. Його персональні виставки експонувалися в Хорватії, Угорщині, київській галереї «Грифон» та Інституті міжнародних відносин у Києві.

Розповідає, що поштовхом до написання картини може слугувати, наприклад, випадково побачена в тролейбусі красива дівчина. Це не означає, що він обов'язково напише жіночий портрет чи ню, – під враженням

може створити красивий пейзаж. А юна красуня, можливо, потім побачить його, захоплюватиметься ним і навіть не підозрюватиме, що саме вона надихнула художника на створення цієї картини.

22 травня 2013 року Костянтину Вікторовичу виповнилося 60 років. Того ж року, напередодні Дня Незалежності, К. Могилевського нагородили званням заслуженого художника України.

На відкритті персональної виставки маляра восени минулого року художниця Тетяна Красна сказала: «Костянтин Могилевський може показувати Україну в будь-якій європейській галереї», а мистецтвознавець Ніна Пархоменко зауважила, що натюрморти Могилевського відрізняються від натюрмортів інших художників.

Митець любить поезію Володимира Висоцького, і, захоплюючись його вмінням відтворити в образах літака-винищувача, вовка або й психіатричної лікарні найскладніші людські переживання, мріє бути Висоцьким у живописі. Його натюрморти – це реалістичні зображення набору певних предметів, які створюють цілісний образ. Подивимось

на натюрморт «Морський вовк». Тут немає людини, але кортик, морський кашкет, мушля, майже прикрита карта земних півкуль на задньому плані тощо викликають в уяві образ бувалого моряка. На одній із картин диптиха «Далеке і близьке» – портрет роботи Тараса Шевченка, гроші Української Народної Республіки, інші предмети. Близьке, бо це рідна Україна, й далеке, бо створене давно. Але це можна сприймати інакше, бо на іншій картині диптиха зображені речі, які стосуються Російської імперії. Кожен може сам вирішити, що йому далеке, а що близьке.

На натюрморті може бути й портрет, але обов'язково в оточенні предметів, які допомагають розкрити образ. Наприклад, «Добрий вечір, Миколо Васильовичу!» Тут зображено портрет і профіль Миколи Гоголя в оточенні букіністичних книг, ікон, гусячого пера, Тараса Бульби на малюнку, шаблі, українського вишитого рушника і бюсту Пушкіна. А в натюрморті «Присвята Нестору Махну» маляру вдалося створити образ української народної стихії.

Нещодавно Костянтину Могилевському приснився покійний Володимир Висоцький, і тепер художник планує відтворити образ барда в своєму незвичайному натюрморті.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ,
директор Ірпінського історико-краєзнавчого музею

Під знаком кави

Сергій БАХІН

Вулична арт-галерея «Мости єднання», складена з дитячих малюнків, стала під час травневих свят однією з родинок відкриття туристичного сезону-2014 у Кам'янці-Подільському.

Унікальність виставки в тому, що через усе старе місто, вздовж кількох вулиць і бастіонів, один до одного «притулилися» понад чотири тисячі малюнків, які зробили дітлахи з Кам'янця та околиць. Інсталяція з'єднала дві частини старого міста – Новопланівський і Замковий. Реєструвати нове вітчизняне досягнення спеціально приїхали представники Книги рекордів України з Києва: стріт-арт-галерея протягнулася на 1330 м, що навіть довше за заявлену на 30.

Після фіксації «малюнківого» рекорду столичні гості перемістилися спостерігати за встановленням наступного – на Польському ринку, де у величезній турці з восьмої години ранку спеціально запрошені турецькі майстри варили каву. У знайдений десь у місцевих льохах унікальний посуд – латунний ківш об'ємом 350 л, висотою 120 см (без горловини) та нижнім діаметром в 94 см – всипали 30 кг

меленої кави, залили її водою, і кілька годин доводили до кипіння. По обіді місце приготування оточили сотні кавоманів, які прийшли на чарівний аромат. Після третьої години дня розпочалося паломництво: зі 333 л звареного напою та розлитого у 6000 філіжанок, кожен мешканець або гість міста міг пригоститися досхочу запашною кавою. Найбільшу чашку для цього створили у Києві, вона вміщує 60 л.

Цифру у 333 л звареної кави організатори обрали не випадково – адже стільки років тому (у 1681-му!), у документах офіційно згадувалося про Кам'янець як центр кавоваріння, – на той час

у місті було 10 кав'ярень. Скажімо, перший заклад такого типу у Відні, визнаному європейському центрі кави, відкрився на два роки пізніше.

Свою акцією (із фіксацією у Книзі рекордів України) подільське місто висловило бажання поконкувати зі Львовом стосовно статусу неофіційної кавової столиці нашої країни. Як згадувалося на круглому столі «Історія кавоваріння в Кам'янці», цей напій тут з'явився ще із 1672 року, відразу, як місто захопили турки, привнісши сюди свою культуру; у Львові ж цю традицію започаткували лише наприкінці XVIII століття, коли той став частиною

Австро-Угорщини. А перша кав'ярня у столиці Галичини відчинила свої двері лише два століття тому.

Ближче до вечора народ потягнувся до «Руської брами». У цьому комплексі оборонних споруд ще однією цікавинкою стало виконання просто неба уривку з опери «Трубадур». У фрагменті замку, що зберігся, поряд зі скелею, встановили фортепіано, під яке й заспівали Олена Лютаревич і Оксана Томків (обидві – сопрано). Знаюча кам'янчанка Лютаревич відзначила, що у цьому місці чудова акустика, і воно ідеально підходить до виконання «Трубадура». Утім, у травні була

лише репетиція, адже повністю опера виконуватиметься у «Руській брамі» 26 липня інтернаціональним колективом: до двох виконавиць додадуться ще грузини Отар Накашидзе (баритон) та Інґа Джухуташвілі (меццо-сопрано), а також італійський тенор Емануеле Сервідіо.

Серед інших заходів можна згадати фотовиставку у вірменській криниці «Знай, де стоїш» – поєднання в одній світлин сучасного та старовинного зображення одного й того ж місця, експозицію головних уборів у картинній галереї «Вся справа в капелюшку», «історичний пікнік» майстрів-ремісників Середньовіччя у фортеці.

СЛОВО ПРО КОБЗАРЯ

Пантелеймон Куліш (1819–1897 рр.):

«Були в нас на Україні великі воїни, були великі правителі, а ти став вище всіх їх, і сім'я рідна в тебе найбільша».

Микола Чернишевський (1828–1889 рр.):

«Коли у поляків з'явився Міцкевич, вони перестали потребувати поблажливих відгуків яких-небудь французьких чи німецьких критиків, не визнавати польську літературу означало б тоді тільки проявляти власне дикунство. Маючи такого поета як Шевченко, малоруська література теж не потребує нічийої прихильності».

Марко Вовчок (1833–1907 рр.):

«Мій друже дорогий, Тарас Григорович... говорю Вам і прошу Вас дуже: бережіть себе. Чи такими, як Ви, в мене поле засіяне?»

Іван Франко (1856–1916 рр.):

«Коли б мені прийшлося одним словом схарактеризувати поезію Шевченка, то я сказав би: се поезія бажання життя. Свобідного життя, всесторонній, нічим не опутаний розвій одиниці і цілої суспільності, цілого народу, – се ідеал Шевченка, котрому він був вірним ціле життя».

Леся Українка (1871–1913 рр.):

Гомоніла твоя кобза
Гучною струною,
В кожнім серці одбивалась
Чистою луною.
Спочиваєш ти, наш батьку,
Тихо в домовині,
Та збудила твоя пісня
Думки на Україні.
Хай же промінь твоїх думок
Поміж нами сяє,
«Огню іскра великого»
Повік не згасає!

Максим Горький (1868–1936 рр.):

«Воістину народний поет.
Шевченко, Пушкін... – люди, що
втілюють дух народу з найбільшою
красою, силою й повагою».

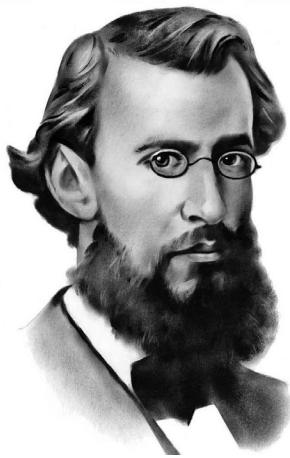
Олесь Гончар (1918–1995 рр.):

«Прометеєм називає Шевченка український народ. Так, дійсно він був українським Прометеєм, прикутим царатом до скелі неволі й безправ'я, і, як про невмируще серце Прометей з грізної і прекрасної поеми «Кавказ», сьогодні можемо сказати про саму Шевченкову поезію, про слово його, що «воно знову оживає і сміється знову!»

Майстер живого характеру

У вівторок, 13 травня, українська культурна і літературна спільнота вшанувала пам'ять великого майстра художнього слова Панаса Мирного (1849–1920) з нагоди 165-річчя від дня його народження.

«З появою романів і повістей Панаса Мирного в українську художню прозу ринула повинь народного життя з усім розмаїттям людських характерів, із істинністю народного мислення, з незвичайно багатим емоційним світом простих людей», – писав свого часу Олесь Гончар.

Твори літературного генія і провидця, його роздуми і висловлювання актуальні й сьогодні. «Кажуть, краще б було,

якби всі люди говорили однією мовою, не треба б було затрачати часу на те, щоб вивчитися чужим мовам, а той час краще б було затратити на щонебудь більш корисніше для людей. Чудні то бажання! Це все однаково як сказати: як добре б було, якби всі люди їли однаково їжу, носили однакову одягу... Дехто, забуваючи, що наша мова – тож і є одяг нашого духу, або ще краще – яскравий вираз всього того, що нас вражає, що ми чуємо, про що ми думаємо-гадаємо, і того, що ми зовемо духом або душею». Так на початку ХХ століття роздумував про мову рідного народу, про

вороже ставлення одвертих і прихованих шовіністів до національної самобутності українців наш великий майстер художнього слова Панас Якович Рудченко, відомий читачам під іменем Панас Мирний. Визначаючи неповторність індивідуального стилю автора численних оповідань, повістей, романів, Михайло Коцюбинський вказував на наявність у них широкого та вільного розмаху думки – «власне те, чого нестало мало не всім нашим белетристам».

Пропонуємо вашій увазі уривок з роману Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»

ХАЗЯЙН

Ну, а Грицько що?

Грицько – не промах. Як тільки почув, що діда у двір беруть: «Е-е, коли так, мабуть, годі на баранах їздить, годі за вівцями ганяти, – бо невелика з них користь... Ось служив-служив, та тільки й того, що на мені... Час, мабуть, про хліб подумати». Подумав, – та тієї ж таки весни й покинув діда. Виходили на заробітки піщани, – потяг і Грицько з ними, скинувши через плече косу, а за спину – торбину з сухарями, лихеньку свитину та не кращі й чоботи.

Невідомі місця, котрі довелось Грицькові вперше переходити, люди, яких їм лучалося стрічати, – усе це мало незвичайний пошиб на парубка. На все те він дивувався, рота роззявивши.

«Ач, як люди живуть! Ач, як будови помурували!, які двері, вікна повставляли... всього тебе, як у воді, видно! І що то воно коштує?... Адже, якби узяв цеглину та пошпурив у шибку, мабуть би, й за рік не одслужив за неї!.. Таке багатство, такі розкоші!» – думав він, проходячи широку вулицю величезних магазинів.

Улиця – справді на диво. По обидва боки сплосним муром витяглись у струнку височенні палаци: і білі – як сніг, і зелені – як рута, і блакитні – як китайка. Пістрота кидалась в вічі. Парубок не знав, на чому зупиниться, на віщо подивуватись: чи блискучими проти сонця, як кришталь, дверима; над котрими висіла або стояла по боках здоровенна червона або блакитна дошка з золотою наковкою або з гарним малюнком усякої всячини – машинерії, окулярів, хліба, ковбас, свинячих окост; чи дзеркальниками, у чоловічий зріст вікнами, з котрих визирали на вулицю до ладу розставлені різні золоті й срібні виробки, пістріли всякими кольорами ситці, шовкові саєти блищали, м'які

оксамити сизили, червоніли, ціле море роблених квіток, як живі, вабили носа понюхати... По вулиці, з одного й з другого боку, снували лавами люди; по середині, битій каменем, гуркотали карети, коляси, фетони, деренчали звожчицькі дрожки...

Заробітчани проходили мимо магазину з дитячими цяцьками.

– Дядьку Остапе! – обернувся Грицько до одного з своїх. – Що то?

– Ляльки.

– Навіщо?

– Панам на іграшки...

– А дивіться, що то за звір роззявив так страшенно рота, немов тебе з'їсти хоче? Гляньте – як в роті червоно!.. А зуби які?! От якби такого випустити та піймав він кого на зуби!..

– Хіба, ти думаєш він живий? То зроблено з чогось.

– Невже? Де ж таки? Ви гляньте: он як у його очі блищать.

– То що, що блищать? І очі йому скляні повставляли...

– А чого ж він такий страшний? І навіщо робити таку страшну іграшку?! допитувався Грицько, приглядаючись крізь скло на неї.

– Та хай йому цур! Ходімо... а то ще тут по гамалику заробимо.

Пішли. Однак у Грицька з ума не сходила страшна лялька. «І що воно за звіряка? – думав він. – Грива тобі – як у коня; а само – бог його знає, на віщо й схоже! А люте, мабуть?.. Лютише вовка!.. Недаром так рота роззяпило, зуби вищирило... А чи воно то можна такого чоловікові зловити? Навряд чи зловиш! Воно, мабуть, дужче від найдужчого чоловіка... А чи я б то його подужав? Ні, мабуть... І Чіпка б, мабуть, не подужав... а вовка він раз сам на сам одігнав од овець... Цього навряд чи одженеш... І де воно заведеться таке!.. Господи ти мій милий...»

– Дядьку Остапе!

– Чого?

– Що воно таке за звіряка ото? – питає знову Грицько, як перейшли вони вулицю з магазинами та йшли трохи глухішою.

– Та я й знав, як його звати, та забув!

– Кого там звати? – питає третій чоловік,

– Звіряку... Там ми бачили у вікні одного; грива біла, само руде, голе, рота роззявило, немов тебе проглотити збирається, – одмовляє Грицько.

– А хвіст довгий?.. на кінці з китицею?

– Еге-ге!

– То – лев.

– Лев?! – вимовив здивовижений Грицько. – Що ж то воно за лев?

– Звір такий... Цар над звірами...

– Цар?! Так ото той цар! А нестеменний тобі цар! Уже, мабуть, що тільки він не скаже, то кожен послухає. Бо де його такого страховища не послухати?!

– А звісно. На те він і цар, – одмовля чоловік.

– Та, мабуть же, він і здоровий душе, сильний?

– Авжеж, сильний: сильніше від усякого звіра!

– Як же його ловлять тако-го? – пита Грицько.

– Як? Звісно – якимсь-то ловлять... прирозуміли якимсь, коли, кажеш, держать у хаті.

– Його, мабуть, один наш цар тільки й зможе піймати; а нашому батькові – не сікайся! – каже Грицько.

– Так! цар тобі ловитиме! – увернувся дядько Остап. – Пошле таких, як ти... от і лови!

– А як покусав? як з'їсть?!

– То що, що з'їсть?

– А як я не хочу?

– То голову зітнуть...

– Та як же його таке піймати, коли на його й глянути страшно? Вовк який, – та й того боїмося... а то ж таки таке страховище, господи!

– Цареві до того діла немає. Сказано: лови! то й лови...

– А що ж у нас нігде такого не чуто, щоб ловилося?

– Та воно у нас не водиться.

– А де ж воно водиться?

– Десь за морем.

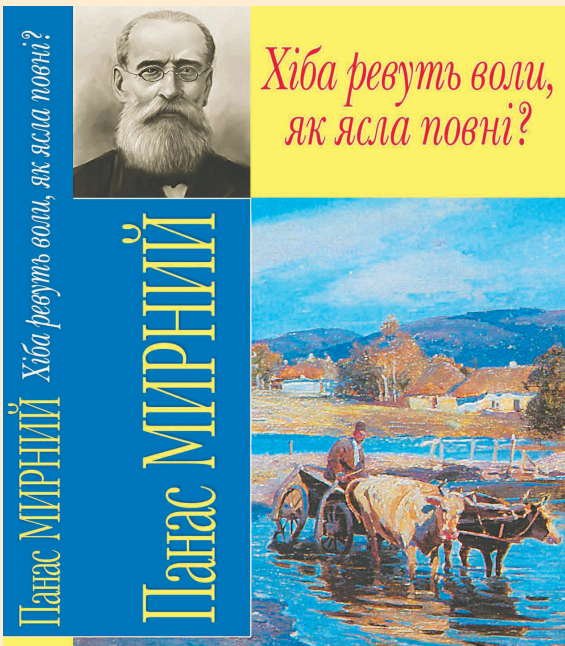
– А хіба й за морем є земля?

– Бог його знає. Видно – є, коли цей звір з-за моря

– А чого ж старі люди кажуть, що за морем уже землі немає, а тільки три коті... на них і земля держиться...

– То, може, воно там, між тими котами, й водиться! – одказав третій чоловік. Розмова на цім обірвалася.

Ішли уже заробітчани мовчки, нога за ногою, кожен сам – з своєю думкою...

Проба пера

Сьогодні ми пропонуємо вашій увазі твори наших читачів. І нехай вони далекі від досконалості, та на те вони й проба пера. Бо якщо не пробувати писати, то ніколи не зможеш сягнути вершин досконалості. Адже й маститі літератори колись робили свої перші кроки.

ЗА ДОЛЯРИ

*Пальці очей моїх
Заблукали в твоєму волоссі,
Долоні очей моїх
Пестять шию твою.
Губи очей моїх
Цілюють тебе до нестями –
Тільки не знаю, чому
Сам я до тебе не йду.*

Поет Іван дуже довго чекав тролейбуса. Вони і в гарну погоду о такій порі ходять не часто. А тут вже другу добу люта завірюха засипає світ дрібним колючим снігом. А що у негоду вулиці навіть у центрі майже не прибирають, то транспорт ледве повзає містом, перемішуючи колесами сніг із сіллю, яку із царською щедрістю висипають на дорогу комунальні служби. Люди й машини буквально плавають у тому рідкому солоному місиві, від якого шкіра на взутті біліє і дубне, а метал на кузовах автомобілів миттю вкриває іржа. Саме через ту сіль Іван не ризикує в зимову негоду виганяти з гаража свого новенького «Ланоса». Тож і їздить, як більшість киян, громадським транспортом. А за це доводиться розплачуватися втраченими в чеканні годинами.

Поруч на зупинці тупотіли змерзлимими ногами ще кілька запізнених пасажирів. Іван вже давно закріпив серед них дівчину, від якої віяло якимось досі невідомим, а може, вже давно забутим теплом і затишком. У коротенькій пухнастій шубці, високих, ніби гусарські ботфорти, чобітках вона була прекрасна, як гріх, про який мріє мало не кожен чоловік. Але рідко хто відважується зробити крок назустріч.

У передчутті чогось ще незвіданого, але дуже приємного, він інстинктивно намагався триматися поближче до неї. «Ось зараз підійде тролейбус, – думалося йому, – ми сядемо поруч і тоді я обов'язково заговорю до неї. Познайомимось, а там... Він міг би без кінця

фантазувати про те, що станеться потім. Головне – зробити перший крок. А для цього треба, щоб ніхто не випередив і не втелюючись на його місце.

Іван чомусь вважав, що місце на сидінні поруч із дівчиною відведене для нього самою долею. Але сталося зовсім по-іншому. Вона вибрала не подвійне, а одинарне сидіння. Тож Іванові нічого іншого не залишалося, як всістися навпроти. «Так навіть краще, – подумав він. – Не треба буде нічого вигадувати, щоб подивитися на неї. Та й розмовляти зручніше, коли бачиш обличчя співрозмовниці».

А милуватися дійсно було чим. Він крадькома позирив на її красиве й ніжне, ніби виточене вправним майстром, личко, маленький носик, припухлі, наче аж капризні вуста. Потай тонував у неймовірно синіх, аж неприродних, величезних очах і всі слова застрявали йому в горлі, бо здавалися порожніми й нікчемними. Якби сусідка не була такою звабливою, Іван, не вагаючись, заговорив би до неї. А так...

Поки збирався з думками, час, коли ще зручно починати знайомство із простою вітанню, був безнадійно згаяний. І тепер звичайнісіньке «привіт!» прозвучало б придуркувато. Принаймні, у цьому він переконав себе без жодних сумнівів і вагань. Зауваження ж про погоду також прозвучали б банально і недоречно. Про це треба було говорити під поривами колючого вітру на зупинці, а не в затишному салоні новенького тролейбуса.

«Скажу про те, що вона красива», – подумав Іван і тут же осмикнув себе, вчасно здогадавшись, що про це їй говорять усі чоловіки, а йому так хотілось бути оригінальним.

«Ні, ліпше я просто візьму її за руку й скажу правду, що закохався з першого погляду. Але що подумає вона? – Боровся він сам із собою. – Чи не образить її така нахабна відвертість, якщо не відверта нахабність?»

Тим часом дівчина вже давно помітила, що сусід навпроти аж занадто небайдужий до неї. Ні, зовсім не так, як всі інші чоловіки, які були в її житті. Ще відтоді, як в ранній юності вперше відчула, що чоловіки не просто захоплюються її красою, а пожирають хтивими поглядами, вона усвідомила свою владу над сильною статтю. А ставши дорослою, навчилася максимально користатися з цієї влади. Але якщо для всіх інших вона була просто дорогою лялькою на ніч, то для нього, дівчина майже фізично відчувала це з Іванового погляду, могла стати єдиною на все життя.

Скажіть, яка дівчина, а ще більше жінка, не мріє про простий домашній затишок у колі люблячих дітей і чоловіка! Саме обіцянокою такого великого і чистого щастя світилися його очі. Відчувши це, вона все ніяк не могла дочекатися того моменту, коли він нарешті заговорить.

«Ну, сміливіше!» – Подумки заохочувала вона, вже готова сказати «Так!» на його навіть найнеймовірнішу пропозицію. Але Іван мовчав, все ще шукаючи потрібні слова.

Коли вони вперше зустрілися поглядами, тролейбус вже давно проминув Лук'янівку і трясся Подільським узвозом. Ті погляди казали обом набагато більше, ніж можна було вкласти в слова. Тож коли проїхали Іванову зупинку, він навіть не поворухнувся, аби не злякати почуття, що народжувалося між ними. Згодом підїхали до її зупинки. Але й дівчина не поспішила до виходу. І лише коли тролейбус прибув на кінцеву й поодинокі пасажири рушили до виходу, Іван взяв дівчину за руку й назвався.

– Ірина, – відповіла вона.

– Можна провести вас додому? – по-сміливішав він.

– Ліпше ходімо до тебе. – І несподівано для себе додала за звичкою: – П'ятдесят баксів за годину. Згодний?

Антін ЛІВША

РОЗМОВА З КАМЕНЕМ

Іду одна по каменю...
Уже край неба в пломені
І береги ріки сумні.
А тут би квіти висіять
І бережно їх виростить
Так, щоб для щастя кожного
Встигали розквітати
Та щось не так все зроблено,
Навмисно камінь встромлено
У саме серце віт
Вони все вигинаються,
До сонечка пручаються
Спішать повиростать.
А камінь той погорбив їх
І жалем серце сповнив всіх
Як цвіт порятувать?
Торкнуся я їх лагідно,
Роса сльозкою котиться,
Бо стала я безсилою
З камінням розмовлять.

Ніна ОСАДЧА

ЛІТЕРАТУРНИЙ ТУРНІР ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ

Однією із яскравих мистецьких подій весни для шанувальників красного слова стало батл-поет-шоу, яке відбулося у Києві, в галереї «Arka», що в Національному музеї медицини України. У першому його турі, який пройшов під слоганом «Вільна країна, вільні люди, вільна поезія!», помірялися силами читці авторської поезії. «Батл-поет-шоу» – це новий перспективний проект для творчої молоді. Наступний його тур заплановано на червень, а фінал – на грудень 2014 року, тож у тих, хто пробує себе в поезії, є шанс заявити про себе.

Пропонуємо вашій увазі вірш Володимира Сидька, який розділив перше місце із Світланою Патрою.

НАША ОСІНЬ

Обриває жовте листя,
Ходить осінь.
Книги плачуть на полицях –
Вчити хочуть.
Із вітрин за нами стежать
Майже люди.
Може місто їм належить?
Вони всюди.
І по вулиці літає
Запах кави.
І театр відпочиває
Від вистави.
А людей навколо шиї,
Як удави,
Теплі шарфи, наче мрії,
Огортали.
Ти береш мене за руку
І стискаєш.
І у погляді моїм
Щось шукаєш.
А твоє волосся досі
Пахне літом.
Хоч закохані у осінь,
Наче діти.
Той ліхтар, один на світі,
Нас чекає.
І нам тепло в його світлі,
Він це знає.
Ти шепочеш тихо-тихо,
Наша осінь...
Тільки вітер ледь помітно
Листя носить...

Володимир СИДЬКО

НОВИНИ

МАЙДАН ОЧИМА
ФРАНЦУЗЬКОГО
ФОТОРЕПОРТЕРА

Національний художній музей України та Фонд культурної дипломатії UART представляють фотовиставку (R)Evolution Ерік Буве (Франція), що триватиме до 8 червня.

Цей проект став можливим завдяки спільному переконанню Фонду культурної дипломатії UART та НХМУ, що мистецтво здатне долати кордони та зближувати людей. Понад те, мистецтво виконує важливу дипломатичну місію, створюючи сприятливу атмосферу для розвитку міжнародних відносин та вирішення політичних проблем. Останні події в Україні показали, що у багатьох випадках саме культурні акції та художні жести допомогли привернути увагу до боротьби українців за права і гідність.

Перший приїзд французького фотокореспондента Еріка Буве до Києва відбувся на початку лютого з його власної ініціативи, другу поїздку 18–20 лютого підтримав журнал Paris Match. «Українці з Майдану були дуже привітними з кожним, хто мав фотоапарат, мікрофон, камеру чи просто записник», – такими були враження Еріка на початку лютого.

За кілька тижнів відбулися різкі зміни: «Від спокою в Києві не залишилося й сліду. Обстановка – як у місті, де йде війна. Люди рухаються сотнями. Вони опиняються на відкритій місцевості, без захисту. Падають перші поранені... Постріли стають жорстокими, прицільними. Із вершини сходів відкривається величне і моторошне видовище. Людське море рухається, і це – рух історії. Народ веде битву за свободу. На моїх очах розгортається революція...»

У списку «гарячих» точок Еріка Буве (Eric Bouvet) – Афганістан, Ірак, Чечня, Сомалі, Югославія, Ізраїль. Він був свідком падіння Берлінського муру, Оксамитової революції в Празі, звільнення Нельсона Манделі. Репортажі друкувалися у Time, Life, Newsweek, Paris Match, New York Times, Der Spiegel, Figaro Magazine. Роботи Еріка Буве відзначені п'ятьма нагородами конкурсу World Press Photo, двома Visa d'Or, премією журналу Paris Match, публічною премією Baueux-Salvados для воєнних кореспондентів.

Виставка в НХМУ представляє цикли «Київська втома» та «Герої Майдану», а також фотоколажі майстра. Експозиція розгорнута всередині та ззовні музею, що символічно поєднує ці майданчики в єдиний простір.

Инф. «КІЖ»

Калинові мости єднання

У польському місті Ольштин із 7 до 15 червня відбудеться Міжнародний фестиваль телевізійних і радіопрограм «Калинові мости». Це вже в п'яте на теренах Вармінсько-Мазурського воєводства зберуться журналісти радіо і телебачення з України, Латвії, Польщі та Білорусі.

Його організатори – Ольштинський відділ Об'єднання українців у Польщі та Рівненська обласна державна телерадіокомпанія у співпраці з Ольштинським громадським телебаченням і Радіо Ольштин.

– Ідея проводити такі фестивалі зародилася у нас ще 2009 року, – розповідає заступник голови оргкомітету, голова Ольштинського відділу Об'єднання українців у Польщі, радіожурналіст Степан Мігус. Я з ініціативи свого побратима, щирою друга всіх українців Вармії та Мазурів, директора Рівненського телебачення Петра Мідрігана був запрошений до складу журі Всеукраїнського телерадіофестивалю «Калинові острови», що проходив на базі Рівненської обласної державної телерадіокомпанії.

Мені та Михайлу Зубальському, активісту Ольштинського відділу Об'єднання українців у Польщі дуже сподобалось, як в Україні проводиться творче змагання журналістів електронних ЗМІ, коли протягом тижня перед очима учасників і гостей постає життя всієї України з її успіхами і проблемами. «А чому б не провести подібний фестиваль у нас на Мазурах? – подумали ми з паном Петром? Тим більше, що у нас вже був чималий досвід організації виступів творчих колективів Рівненщини на теренах воєводства. – Адже лише у нас на Ольштинщині

Степан Мігус дає інтерв'ю українським журналістам

проживають понад 80 тисяч українців-нащадків вигнанців у рамках операції «Вісла». Нас, українців Польщі завжди цікавило, як і чим живе духовна Батьківщина-Україна. А такий фестиваль – прекрасна нагода для обміну інформацією, а ще більше – для розширення дружніх зв'язків». Цю ідею підтримали українські колеги з Рівного і Києва. Тож ми взялися за організацію прийому учасників фестивалю, а наші колеги з України – подбали про приїзд творчих груп.

– Пане Степане, тижневне перебування у вас в гостях 35–40 учасників фестивалю коштує чималих грошей? Хто фінансує ці витрати?

– Наше воєводство можна вважати взірцем роботи влади з національними меншинами. Тож ми підготували й подали проект заходу й кошторис на затвердження регіональної влади. А невдовзі отримали частину фінансування. Решту додали наші українці-меценати. Крім того, ми, організатори, а також волонтери, як завше, працювали безплатно.

– А що потрібно для того, щоб стати учасником фестивалю?

– «Калинові мости», це, передовсім, творче змагання. Тож ми щороку запрошуємо не чиновників, а журналістів. Тих, хто

створює телевізійні й радіограми. Кожен з учасників має представити на конкурс свою творчу роботу в одній із п'яти обов'язкових номінацій. А той, хто їде на захід не вперше, привезти своєрідний творчий звіт про попередню поїздку.

– Що Ви маєте на увазі?

– На кожен фестиваль ми готуємо досить ґрунтовну ді-

Інсценізація Грюнвальдської битви

лову, культурну й ознайому програму. Учасники мають змогу познайомитись із життям малого й середнього бізнесу в умовах Євросоюзу, з діяльністю самоврядних і громадських організацій, а також – з історичними і культурними пам'ятками. Тож кожен, хто побував у нас, має виготовити радію чи телевізійну програму про побачене й почути тут й оприлюднити її в ефірі своєї телерадіокомпанії. А розповідати

бромі Місті, побувають в гостях у вихованців комплексу українських шкіл в Гурові Ілавецькому та комплексу українських шкіл імені Лесі Українки в Бартошицях тощо. На учасників фестивалю чекає ще й ряд суто фахових зустрічей. Проте не буду детально розкривати всю програму фестивалю – нехай залишається певна інтрига.

Спілкувався
Антон ЩЕГЕЛЬСЬКИЙ

Британка презентувала роман про депортацію кримських татар

14 травня британська письменниця та журналістка Лілі Хайд презентувала у Києві україномовне видання книги «Омріяний край».

Захід, приурочений до 70-річчя від часу депортації кримських татар з історичної батьківщини, відбувся за підтримки Міністерства культури України та Київської міськдержадміністрації. Організатори акції – меджліс кримськотатарського народу, ГО «Земляцтво кримських татар у місті Києві», Британсько-українське

товариство та видавництво «Дуліби».

У травні минає 70 років від часу депортації кримських татар з історичної батьківщини до Узбекистану, Казахстану та

Росії. Наприкінці 1980-х почалося їхнє масове повернення до Криму. Репатріація не була безболісною. Знадобилося багато терпіння і праці, аби кримські татари почали ставати на ноги на своїй предковічній землі. Сьогоднішні події немов повертають колесо історії назад: багатьом кримським татарам доводиться знову залишати батьківщину.

Лілі Хайд – британська письменниця та журналістка. 10 років вона пропрацювала в Україні, збирала десятки інтерв'ю про депортацію та репатріацію кримських татар, на цій основі створила роман

«Омріяний край». Його видали у Великобританії (Walker Books, 2008), переклали на французьку (Naïve livres, 2011) та кримськотатарську (Тезис, 2013) мови. Українською книга щойно побачила світ у видавництві «Дуліби».

На презентацію, що відбулася в «Мистецькому Арсеналі», були запрошені провідні українські політики, дипломатичний корпус, визначні діячі літератури, мистецтва та науки. Базовою ідеєю акції стала доброчинність, збір коштів на підтримку кримськотатарських ініціатив.

Инф. «КІЖ»

Володимир СУБОТА

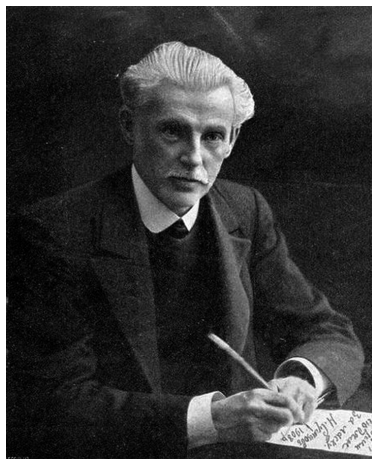
м. Харків

Сумцовські читання

Громадськість Харківщини широко відзначила 160-річчя від дня народження видатного етнографа, музеєзнавця й літературознавця, фольклориста й народознавця Миколи Сумцова.

Він – засновник та перший директор музею Слобідської України, професор Харківського університету, котрий із 1906 року почав першим читати лекції українською мовою, академік Української АН. Його ім'я займає чільне місце поруч із відомими дослідниками історично-культурної спадщини Слобожанщини Стефаном Таранушенком, Дмитром Багалієм, Владиславом Бузескулом та іншими.

Микола Федорович усе своє життя прожив на Харківщині та першим сформулював програму комплексного вивчення історії рідного краю на основі матеріалів фольклорних і етнографічних експедицій, архівних матеріалів, археологічних розкопок на Університетській гірці (нині це забудований центр міста), де проживали перші містяни. Він всебічно вивчав історію Східної України XVII – XIX століття. Його праці: «Нариси народного побуту», «Слобожани. Історико-етнографічна розвідка», «Релігійно-міфічне значення українського весілля», «Хліб в обрядах і піснях», «До питання про вплив грецького і римського весільного ритуалу на українське весілля»... Це тематика

Микола Сумцов

статей і монографій із його бібліографії, яка нараховує більше 1500 назв. Як етнограф і фольклорист Микола Сумцов вбачав в образотворчо-декоративному та ужитковому мистецтві українського народу його вікову мудрість і талант, художню майстерність і обдарованість. Тому завжди звертався до національно свідомої громадськості із закликом збирати, вивчати й зберігати найкращі зразки народної культури.

– Його дослідженнями постійно керуються всі, кому цікава історія України, національна культура й мистецтво. Сумцов передав прийдешнім поколінням перш за все систему вивчення й дослідження культурного простору з багатими народними традиціями і звичаями, – сказав директор музею «Слобожанські скарби» Національного технічного університету «ХПІ», доцент Михайло Красиков.

Утім, Микола Сумцов активно займався ще й розбудовою музейної справи у Харкові. Практична діяльність вченого постійно була пов'язана із вивченням раритетів – потенційних музейних експонатів. Завдяки своєму професіоналізму він зібрав чималу етнографічну колекцію, яка стала основою заснованого в 1904 році при Харківському історико-філологічному товаристві першого в Україні етнографічного музею. І за радянських часів Микола Федорович продовжував вивчати історію Слобожанщини. У 1920 році організував музей Слобідської України ім. Т. Шевченка, який очолював до 1922 року.

Наукова спільнота одностайна в оцінці доробку М. Сумцова в галузі музеєзнавства і мистецтвознавства, які дозволили сформувати певні традиції музеєзнавства в Україні наприкінці XIX та на початку XX століть.

– На Харківщині засновані Сумцовські читання, покликані не тільки вшанувати пам'ять видатного науковця, досліджувати його невичерпну наукову спадщину, але й давати поштовх до реалізації його новацій у сьогоденній діяльності музеїв України, – говорить проректор Харківської академії культури Микола Каністратенко.

У рамках цих заходів у Харківському історичному музеї пройшла Всеукраїнська наукова

Харківський історичний музей

конференція «Музей у глобальному світі: інновації та збереження традицій», в якій взяли участь музеєзнавці з вищої школи, директори історичних музеїв, етнографи, краєзнавці, фольклористи з різних областей. Обговорювалися актуальні проблеми організації діяльності музеїв, системи виставок як спеціфічної форми функціонування основної музейної експозиції, маркетингової і рекламної справи, інформаційних технологій...

Та особливу увагу містян привернула виставка «Від відбудови до перебудови», організована історичним музеєм у дні відзначення річниці від дня

народження етнографа. Експонати радянської епохи збиралися всією громадою Харкова: приносили радіоприймачі, шафи, одяг, велосипеди, вимпели, прапори тощо, – все те, що символізувало той час.

– Ми хотіли зробити цю виставку справді унікальною, цікавою, сповненою ностальгії. І, як на мене, вона видалася саме такою, якою її замислювали. Це спільний проект науковців музею і всіх харків'ян, завдяки чому виставлені в залах раритети XX століття стали цікавими кожному відвідувачу, – зазначив директор Харківського історичного музею Володимир Цигульов.

Наталка БАРДАЛИМ

Справа для душі, від якої у вас горітимуть очі і до якої свербітимуть руки, може з'явитися у вашому житті в будь-якому віці.

От ходиш ти такий поважний на не менш поважну роботу, і все у твоєму житті вже склалося і йде своїм усталеним ходом, аж раптом... З'являється те, про що ти думаєш на роботі, перед сном і прокинувшись вранці. Родина спочатку починає ревнувати, а потім радіє твоїм успіхам і підтримує, адже ти нарешті віднайшов справу всього свого життя!

Герой нашої розповіді – Микола Розсолов із міста Бобринець, що на Кіровоградщині. За фахом – інженер-сталеплавильник, працював на маслозаводі, потім – у банку, в податковій. Сьогодні очолює місцеву дирекцію фонду соціального страхування. Здавалося б, кар'єрні сподівання збулися, чого ще бажати? Усталений хід життя пана Миколи змінив сюжет на одному з телеканалів. Історія молодого майстра-свічкаря настільки захопила Розсолова, що він вирішив: будь-що має навчитися робити такі ж красиві свічки!

І почалося... Недоспані ночі, центнери (!) парафіну, обпечені пальці. Техніка різьблення по воску з'явилася ще в XVI столітті, деякий час була засекречена майстрами, у наш час є послідовники цього давнього мистецтва, але їх одиниці. Свої перші уроки різьби по парафіну Микола Розсолов брав по телефону і за чималі гроші.

Щоб закупити форми, обладнання та перші 25 кг парафіну з фарбами і лаком, довелося викласти більше 13 тисяч гривень! Та зупинитися вже не міг. Сам пан Микола каже: «Я як побачив

ті свічки по телевізору, щось у мені перевернулося... Чи може навпаки – стало на своє місце».

Народжується диво-свічка так: у шестигранну форму заливається парафін, вставляється гніт. Це буде основа, на яку треба наростити кольори. Застиглу основу майстер виймає з форми і в чітко продуманій послідовності опускає в кольоровий парафін: червоний, білий, синій... «Сім кольорів, – каже пан Микола, – це як сім нот – треба вгадати, які краще "звучать" разом. Підібрати треба так, щоб кожен колір був

на своєму місці, а вся свічка засяяла барвами!»

Коли досить нарощувати, майстер уже відчуває навіть на вагу. От тут і починається найцікавіше. Доки парафін захолює, у майстра є лише кілька хвилин, щоб вирізьбити все задумане. Загавишся на хвилинку – і все, парафін буде кришитися під різцем!

«Вирізування такої свічки, – каже Розсолов, – схоже на нарізання листового пирога: ніж відкриває все, що ти туди поклав. У різьбленні теж важливо вчасно зупинитися – надто рясна різьба може знищити свічку». Коли форма і кольорова гама задовольняють, майстер покриває свічку спеціальним лаком. До речі, для своїх свічок майстер бере лише нешкідливі матеріали: харчовий парафін, спеціальні свічні фарби та лак, що не виділяють жодних токсичних речовин при горінні. Роблять такі фарби у Херсоні.

Готову свічку оздоблює фігурками, блискітками, намистинами. При виборі кольорів Микола Розсолов керується не лише естетичністю поєднання тих чи інших фарб, але

й астрологією. Кожен знак зодіаку, розповідає майстер, має «свої» кольори. Тож для кожного можна виготовити «свою» свічку, яка допоможе очистити розум і душу від важких думок, заспокоїтися, віднайти душевну рівновагу. Кольори підсилює рунічними знаками.

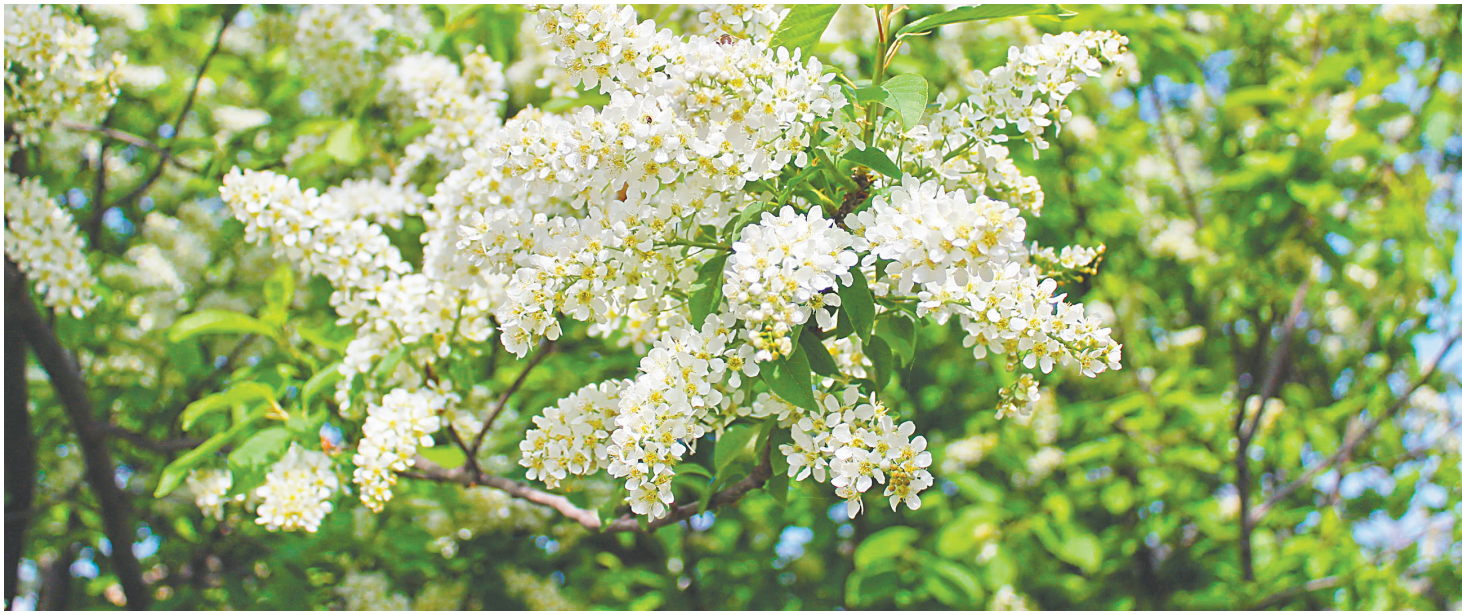
До ароматизаторів ставиться з пересторогою – хімія ж!

Маленька свічка горить 12 годин, велика – добу. «Віддати плід копіткої праці вогню зовсім не шкода, – каже пан Микола, – адже для того свічка і народилася, щоб очистити нас своїм теплом та світлом».

Перші проби (а це більше сотні свічок) вибагливий майстер спалив без жалю. Коли період «перших млинців» закінчився, свічкам стало вже затісно в майстерні Розсолова. Дарував друзям, почали з'являтися і покупці. Миколині свічки є вже й за кордоном!

Скільки свічок зробив відтоді, порахувати складно, та парафіну пішло кілька центнерів.

«Зупинитися вже не можу, – усміхається Микола Розсолов і, червоніючи, додає: – Риболовлю закинув, посиденьки з друзями закинув... Всього у свічках! Це не я їх, а вони мене запалюють!»

Лідія КОВАЛЕНКО

Останній місяць весни чарує нас барвистими краєвидами, п'яними ароматами, мелодійними співами пташок. Не дарма кажуть: «Май – вінець весни». Сонечко вже пригріває, дощ нагадує літній бриз, а вітерець вже не такий холодний. Але відпочити в травні не вдасться – усі пораються на городах, щоб восени зібрати урожай. А щоб видався він хорошим, нам на допомогу придуть народні прикмети, прислів'я та приказки.

16 травня – Мавра-молочниця (молочна), Тимофій і Мавра, Мавра (Марфа), Тимофій, молочниця, розсадниця – стільки назв здавна мав цей день. Селяни висаджували саджанці молодій капусти і засівали городи іншими овочевими культурами. Споконвіку розсаду кропили святою водою, оберігаючи її від тлі, гусениць та інших шкідників. Після висадки предки завжди говорили: «Благослови, Господи, дай врожаю!»

Коли садили капусту, хліба не їли. Вважалося, якщо порушити цю заборону, то кури поклюють все. Цей овоч ніколи не висаджували в четвер, щоб черв'яки не поїли. Угодницю Мавру називали молочницею, бо цього дня корови, поївши соковитої і солодкої трави, давали найгустіше, найсмачніше молоко. А ще на грядках виростала молода зелень і господині розпочинали варити зелені борщі.

Прикмети: велика роса – до гарного врожаю огірків; черемха зацвіла і погода тепла, то і в час посіву буде тепло; якщо качки і гуси крила піднімають і махають – чекай бурі; черемха пишно цвіте – чекай дощового літа.

17 травня – Пелагея-заступниця. Свята Пелагея вважалася заступницею цнотливих дівчат, а також птахів. Саме до неї зверталися за допомогою і підтримкою «без провини винні».

Досвідчені городники увечері виносили на город тріснутий горщик із кропивою в середині і ставили посеред грядки.

Вважали, що так можна відлякати нечисту силу і шкідників.

Цього дня придивлялися до черемхи. Якщо вона зацвіла, сіяти пшеницю пізно – багатий урожай вже не збереш. А ще в садах цвіли яблуні, груші й вишні – садівники їх прививали.

Прикмети: хрущів багато – чекай засухи; калина зацвіла – можна сіяти на грядках гарбузи, огірки, кукурудзу і бобові: якщо роси немає зранку, то погода зміниться; зозуля кує – до гарної погоди; як сонце бліде, то погана погода довго стоятиме; сильний і частий дощ – на гарний і щедрий урожай.

18 травня – Лопатниця, Капусниця, Ірина (Ярина)-розсадниця. У цей день виносили із парників розсаду капусти і саджали її. Це робила найстарша жінка у сім'ї. Із самого ранку вона виходила на город, аби її ніхто не побачив і, саджаючи, казала особливі замовляння. Щоб черв'яки капусту не поїли, по краях грядок садили кропиву. Також досівали пізні огірки. Із давніх-давен овочі саджали тільки жінки. Говорили, якщо це робитиме чоловік, то вони хоч і зацвітуть, але врожаю не дадуть.

Прикмети: розсада багато води п'є – покіс буде сухим, а якщо воду не вбирає – мокрим; якщо кішка траву їсть, то ось-ось дощ піде; великі хмари йдуть із півдня на північ – на дощ; в полях хвоща багато – потішить урожай вівса.

19 травня – Йова, Йова-горошник, огірковий день, Йова і Денис. За день до кінця другої травневої декади сіяли горох (уже вдруге), тому і покровителя цього дня, Йову, називали Горошником. Традиційно, саджаючи, говорили замовляння. Саджили, коли сонце заходило, щоб горобці не побачили і не поклювали. Не забували і про росу: велика роса до великого врожаю огірків.

Прикмети: якщо погода була ясна, то на щедрий урожай; осі для гнізд вибрали відкриті місцини – літо буде сирим; туман піднявся за сходом сонця – опадів не чекай і хмар буде мало; на кленах з'явилися сережки – можна саджати буряк, а якщо зі зламаної гілки капає сік – на ясну погоду.

20 травня – Іван-бражник, Купальниця. Завершення другої травневої декади в народі називали Купальницею не просто так. Існував звичай, коли зранку на вулиці виставляли повні відра води, а опівдні, вже зігрітою сонцем, нею вмивалися. Здавна вважали, що так можна отримати здоров'я і силу. Вода вбирала в себе сонячні промені і дарувала їхню енергію людям. Коней цього дня обов'язково водили річкою, щоб теж були сильними і здоровими і давали пити «сонячну» воду для витривалості.

Селяни продовжують поратися на городах. Говорили, що вітри, якщо вони східні чи західні, найкращі для посіву чи посадки. Бузок і черемха ще бувають своїм цвітом. Якщо цього дня йшов дощ – не засмучувалися, бо тоді вересень буде теплим.

Прикмети: якщо у небі молодий місяць, тоді треба саджати овочі, щоб урожаєм був гарним; у місяця ріжки донизу дивляться – до теплої погоди, червоний місяць – на дощ; на цвіті акації багато нектару і бджіл багато, то чекайте грози, а вдень тільки дощ; коли сонце сходить

і в нього промені різнокольорові – погода зіпсується.

21 травня – Іванів день, Іван довгий, Іван Богослов, Градобій, Арсеній-пшеничник, Арсенів день. Напередодні господині пекли пшеничні пироги, якими 21 травня, за звичаями, пригощали перехожих і сусідів, а самі їх не їли. Також сьогодні виганяли коней в поле зорювати землю. Якщо погода була хорошою, то відразу засівали пшеницею. Казали, що цю зернову культуру не можна саджати, поки на дубі не з'являться личинки. Той, хто зорює землю в останній чверті молодика, буде мати чисте поле, без бур'янів.

Прикмети: у цей день іде дощ – багато грибів буде в лісі; черемха зацвіла і пшеницю час сіяти; якщо хмари вгору плывуть – погода ясна, а вниз – чекай дощу; що першим стане рости (трава чи пшениця) – на те й врожай буде; багато цвіту черемхи – до вологого літа.

22 травня – святой Миколай, Миколай теплий, Миколай весняний, Миколин день, Микола травневий. Микола Чудотворець був і залишається одним із найулюбленіших і найшанованіших святих. Про цей день, як і про зимовий, говорили, що він налагоджує погоду. Миколай також є захисником подорожуючих і тих, хто ходить у плавання.

Чудотворець благословляв дітей, був покровителем молодих, рятував від пожеж хати і поля, піклувався про тварин, особливо коней, і був нещадним до ворогів. А ще його називали покровителем весни. Сьогодні годуй всіх бідних і голодних, бо сам таким станеш. Раніше цей день святкували хлопчики як входження у доросле життя.

До цього дня в річці не купалися – гріх, і для здоров'я погано, вода ще не прогрілася.

Прикмети: дощ на полях пройде – на щедрий урожай; жаби заквакали – чекай багато вівса; зацвіла вільха – можна сіяти гречку.

СМАЧНОГО!

ГАЛУШКИ

Іноді не вистачає часу і хочеться приготувати щось нашвидкуруч. Сьогодні ми пропонуємо вам поласувати українськими галушками – проста, смачна і

ситна страва, яку полюбляли наші діди і прадіди.

Інгредієнти: вершкове масло 50 г, яйце 1 шт., борошно 30 г (або 1 ст. л.), сіль за смаком.

Масло гарно розтерти, додати яйце, сіль і знову розтерти. Підмішати борошно (тісто повинно бути м'яким, але не рідким). За той час закип'ятити 2 л води. Тісто, за допомогою двох ложок, кидати в окріп (або киплячу м'ясу, овочеву чи грибну юшку). Через 2 хвилини, коли галушки збільшаться у розмірі, їх потрібно витягати. Страву можна подавати зі шкварками, підливою-мачанкою, яку ми пропонуємо вам у минулому номері, чи іншим соусом до смаку. Якщо ж галушки охололи, то їх можна підсмажити на сковорідці – дуже смачно!

Газета «Культура і життя»

№ 20 (4592), 16 травня, 2014 рік

Засновники: Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети «Культура і життя»

Видавець: ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

Адреса видавництва: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; тел.: +38 (044) 498-23-65
Заступник головного редактора
Світлана Соколова

Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; тел.: +38 (044) 498-23-65
nvu.kultura@gmail.com

Виходить із 7 жовтня 1923 року. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації – КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14, тел.: (044) 581-68-15;
e-mail: office@mega-poligraf.kiev.ua

Розповсюдження, передплата, реклама:
тел. +38 (044) 498-23-64;
+38 (050) 310-56-63

Портал <http://uaculture.com>

Передплатний індекс в Каталозі видань України **60969**

Склад Видавничої ради

Віктор Пасак; Оксана Гайдук; Ольга Голинська; Надія Соколенко; Віктор Вечерський; Максим Бударін; Олена Воронько; Світлана Фоменко; Оксана Іонова; Євгенія Крутоголов; Іван Мечков; Лариса Нікіфоренко; Лариса Петасюк; Людмила Чумакова; Михайло Швед.

Дизайн та верстка **Сергія Задворного**

Редакція залишає за собою право на редагування отриманих матеріалів без узгодження з автором. Думки авторів публікацій можуть не збігатися з позицією редакції. Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів тільки з письмового дозволу видавця.

© «Культура і життя»

Наклад **9500**

Ціна договірна

